

T.C
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KONYA İLİ KADINHANI VE SARAYÖNÜ
İLÇELERİNDE İTHAL VE YERLİ İRK HAYVANLARLA
SIĞIR BESİCİLİĞİ YAPAN İŞLETMELERİN EKONOMİK
ANALİZİ**

Ömer GEZGİNÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAYVANCILIK EKONOMİSİ VE İŞLETMECİLİĞİ ANA
BİLİM DALI**

**Danışman
PROF.DR. Aytekin GÜNLÜ**

KONYA-2018

ONAY

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ömer GEZGİNÇ tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Hayvancılık Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi oy birliği ile kabul edilmiştir.

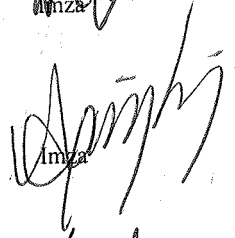
Jüri Başkanı: Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK
Afyon Kocatepe Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. Aytekin GÜNLÜ
Selçuk Üniversitesi

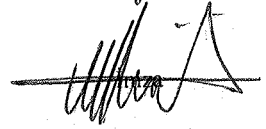
Üye: Dr. Öğr. Üyesi M. Bahadır ÇEVİRİMLİ
Selçuk Üniversitesi

İmza

İmza

İmza

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ender ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türkiye’de artan nüfusun meydana getirdiği talep artışı ile yükselen sosyo-ekonomik refah düzeyi et üretiminin artırılmasını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde kırmızı et üretiminin yetersizliği söz konusudur. Ülkemizde kırmızı et açığı bazı dönemlerde kasaplık hayvan ve et ithalatı ile kapatılmaya çalışılmıştır. Ancak kasaplık hayvan ve et ithalatı kısa süreli üretim açığını kapatmakta ancak devamında sektörden, üretimden vazgeçmelere sebep olmakta; uzun dönemde üretim açığının artarak devam etmesine neden olmaktadır. Başka bir ifadeyle; ithalat kısa dönem et açığının kapatılmasının çözümünde etkili gibi olsa da orta ve uzun vadede olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Bu tez projesinde Konya ili Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde ithalat yolu ile besi materyali temin eden işletmeler ile ülkemizdeki mevcut hayvan ırkları ile besicilik yapan işletmelerin karlılığının karşılaştırılması yapılmış, bu işletmelerin teknik ve ekonomik değerlendirilmeleri yapılarak ithal ve Türkiye orjinli hayvanlarla besi faaliyetlerinin sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. İthal edilen besilik hayvanların Türkiye koşullarındaki besi performansları ve ithalatın besicilik sektöründeki işletmelerin karlılığına olan etkilerinin incelenmesi; ülkemizin kırmızı et üretimi, ülke ekonomisi, üreticilerin azami kar elde etmesi açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde ve yüksek lisans eğitimimde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım; bu süreçte destek ve yardımlarını eksik etmeyen değerli hocam Prof. Dr. Aytekin GÜNLÜ’ye ve yine bu çalışma için yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi M. Bahadır ÇEVİRİMLİ ve Araştırma Görevlisi Burak MAT’a, çalışmanın örnekleme yöntemi ve istatistik analizlerindeki katkılarından dolayı Doç. Dr. M. Agah TEKİNDAL’a teşekkür ederim.

Tez verilerinin toplanması için yapılan anket çalışmalarına katkı sağlayan Sarayönü İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü’nde görev yapan değerli meslektaşım Ömer ASLAN ve Kadınhanı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünde görev yapan meslektaşlarıma, çalışma esnasındaki hoşgörü ve desteklerinden dolayı aileme ve eşime ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY	viii
1.GİRİŞ	1
1.1. Türkiye’de Hayvan Varlığı ile Sığır Besiciliğinin Gelişimi ve Et Sanayinin Durumu.....	2
1.2. Besiciliğin Tanımı	8
1.2.1. Besinin Sınıflandırılması	8
1.3. Araştırma Bölgesi ile İlgili Genel Bilgiler	11
1.3.1. Araştırma Alanının Tanımı	11
1.3.2. Coğrafi Konum	11
1.3.3. Nüfus.....	11
1.3.4. Eğitim.....	12
1.3.5. Tarım Alanları ve Dağılımı.....	13
1.3.6. Hayvansal Üretim	15
1.3.7. Literatür Bilgi	16
2. GEREÇ VE YÖNTEM.....	25
3. BULGULAR	32
3.1. Genel ve Sosyo-ekonomik Bulgular.....	32
3.2. İncelenen İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçları	37
3.2.1. İşletmelere Ait Teknik Bulgular	37
3.2.2. Maliyete İlişkin Bulgular	38
3.2.3. İşletmelerin Gelirlerine İlişkin Bulgular.....	40
3.3. İncelenen İşletmelerin Birim Maliyetler Bakımından İstatistiksel Analizi.....	41
3.4. Rantabilite Rasyolarına İlişkin Bulgular	42
4. TARTIŞMA	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	49
6. KAYNAKLAR	52
7. EKLER.....	56
8. ÖZGEÇMİŞ	63

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1.1. Türkiye hayvan varlığının sayısal değişme ve gelişimi (1928-2017).....	3
Çizelge 1.1. Yıllara göre Türkiye'nin canlı hayvan ve et ithalatı (USD \$).....	5
Çizelge 1.2. Türkiye’de çeşitli yıllarda türlere göre kişi başına düşen ortalama kırmızı et üretim miktarları.	7
Çizelge 1.4. Yapılış tekniği, süresi ve meradan faydalanma durumuna göre yapılan besi sınıflandırması.....	8
Çizelge 1.5. Türkiye ve Konya ili karşılaştırmalı 2017 yılı nüfus verileri.	12
Çizelge 1.6. Konya İli, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin 2017 yılı bazı demografik verileri.....	12
Çizelge 1.7. Konya ili ve araştırma kapsamındaki ilçelerde 2017 yılı okuma yazma oranları.....	13
Çizelge 1.8. Konya ili, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerine ait 2017 yılı eğitim düzeylerine ilişkin veriler.	13
Çizelge 1.9. Konya ili ve araştırma kapsamındaki ilçelere ait 2017 yılı tarım alanları.	14
Çizelge 1.10. Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde 2017 yılına ait başlıca ürünlerin ekiliş alanları ve üretim miktarları.....	15
Çizelge 1.11. Türkiye, Konya ve araştırma kapsamındaki ilçeleri 2017 yılına ait hayvan varlığı.	16
Çizelge 1.12. Türkiye ve araştırma kapsamındaki ilçelerde 2017 yılı sığır eti ve sütü üretimi verileri.....	16
Çizelge 2.1. Örneğe dahil edilecek işletmelerin belirlenmesinde kullanılan tabakalı örneklemin sonuçlarına ait veriler.....	26
Çizelge 2.2. İşletmelerin masraf ve gelirlerinin hesaplanmasında kullanılan ekonomik analiz çizelgesi.	27
Çizelge 2.3. Aile işgücünü yetişkin işgücü birimine çevirirken kullanılan katsayılar.....	28
Çizelge 3.1. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin eğitim durumları.....	32
Çizelge 3.1. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin yaş grupları itibariyle dağılımı.	33
Çizelge 3.2. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin sığır besiciliğindeki tecrübe düzeyleri.	33
Çizelge 3.3. Kadınhanı ve Sarayönü ilçeleri sığır besi işletme sahiplerine ait bazı sosyo-ekonomik özellikleri.	34
Çizelge 3.4. Türkiye’de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedeni sorusuna verilen cevaplar ve yüzde oranları.....	36
Çizelge 3.6. İncelenen işletmelere ait teknik bulgular.	37
Çizelge 3.7. Girdi unsurlarının masraflar genel toplamı içindeki payları (%).	39
Çizelge 3.7. Girdi unsurlarının masraflar genel toplamı içindeki payları (%).	39
Çizelge 3.9. İncelenen işletmelerin ortalama gelirleri ve toplam gelir içerisindeki payları (%).	40
Çizelge 3.10. İşletmelerin toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar durumları.	40
Çizelge 3.11. İşletmelerin hayvan başına toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar değerleri.	41

Çizelge 3.12. İşletmelerin birim maliyetleri bakımından Mann Whitney U testi sonuçları.	41
Çizelge 3.13. İşletmelere ait rantabilite rasyoları ve Output/Input Oranı.	42

SİMGELER VE KISALTMALAR

CA	Canlı Ağırlık
CAA	Canlı Ağırlık Artışı
CZK	Çek Korunası
da	Dekar
EBK	Et ve Balık Kurumu
ESK	Et ve Süt Kurumu
g	Gram
GCAA	Günlük Canlı Ağırlık Artışı
kg	Kilogram
Km	Kilometre
km²	Kilometre Kare
m	Metre
SEK	Süt Endüstrisi Kurumu
TL	Türk Lirası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
\$	Amerikan Doları
%	Yüzde Oran
‰	Binde Oran

ÖZET

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**Konya İli Kadınhanı ve Sarayönü İlçelerinde İthal ve Yerli Irk Hayvanlarla
Sığır Besiciliği Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi**

Ömer GEZGİNÇ

Hayvancılık Ekonomisi ve İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA-2018

Bu çalışmada, Konya iline bağlı Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde besilik canlı hayvan materyali yerli pazardan ve ithal temin ederek sığır besiciliği yapan işletmelerin teknik, ekonomik ve yapısal özellikleri karşılaştırılmıştır. Besilik materyali yerli pazardan temin eden 58 işletme (I. grup), ithal olarak temin eden 10 adet işletme (II. grup); toplamda 68 adet işletme ile anket yapılarak gerekli veriler elde edilmiştir. Ayrıca değerlendirmeler tüm işletme bazında da yapılmıştır.

İncelenen işletmeler için; masraf unsurları olan besi materyali, yem, işçilik, veteriner-sağlık giderleri, amortismanlar, bakım-onarım masrafları, genel idare giderleri, diğer giderlerin toplam giderler içindeki oransal dağılımı sırasıyla işletmeler genelinde %49,22, %32,98, %8,67, %1,40, %1,09, %1,44, %2,91, %2,29; I. grup işletmelerde %48,83, %32,81, %9,16, %1,45, %1,09, %1,44, %2,91, %2,30; II. grup işletmelerde ise %51,48, %33,98, %5,83, %1,08, %1,07, %1,45, %2,91, %2,20 olarak bulunmuştur.

İncelenen besi işletmelerinin 1 kg karkas maliyeti, 1 kg CA artışı maliyeti, 1 kg CA maliyeti sırasıyla işletmeler genelinde 24,20 TL, 10,59 TL, 13,03 TL; I. grup işletmelerde 24,39 TL, 10,50 TL, 12,98 TL; II. grup işletmelerde 23,06 TL, 11,08 TL, 13,36 TL olarak bulunmuştur. Çalışma sonucunda ithal ve yerli ırk hayvanlarla yapılan beside 1 Kg karkas maliyeti ve 1 Kg canlı ağırlık maliyetleri bakımından gruplar arasında istatistik olarak bir farklılık tespit ($p>0,05$) tespit edilememiştir.

Anahtar Sözcükler: Sığır besiciliği, ekonomik analiz, üretim masrafları

SUMMARY

PUBLIC of TURKEY

SELÇUK UNIVERSITY

HEALTH SCIENCES INSTITUTE

**Economic Analysis of Cattle Fattening Enterprises with Imported and Domestic
Animals in Kadınhanı and Sarayönü District of Konya Province**

Ömer GEZGİNÇ

Department of Livestock Economy and Management

MASTER THESIS / KONYA-2018

In this study, the technical, economic and structural characteristics of fattening material from domestic market and importing enterprises in Kadınhanı and Sarayönü districts affiliated to the province of Konya were compared. 58 enterprises (Group I), who supplied the fattening material from the domestic market and 10 enterprises (Group II) that supplied them as imports; A total of 68 enterprises were surveyed and necessary data were obtained. In addition, evaluations were made on the whole enterprises basis.

For the enterprises examined; fattening material, feed, labor, veterinary-health expenses, depreciation, maintenance and repair expenses, general administrative expenses, other expenses proportional distribution in total expenses were found respectively, 49,22%, 32,98%, 8,67%, 1,40%, 1,09%, 1,44%, 2,91%, 2,29% in enterprises; 48,83%, 32,81%, 9,16%, 1,45%, 1,09%, 1,44%, 2,91%, 2,30% in group I enterprises; 51,48%, 33,98%, 5,83%, 1,08%, 1,07%, 1,45%, 2,91%, 2,20% in group II enterprises.

1 kg carcass cost, 1 kg live weight increase cost, 1 kg live weight cost in the enterprises were found as; 24,20 TL, 10,59 TL, 13,03 TL in all enterprises; 24,39 TL, 10,50 TL, 12,98 TL in group I enterprises; 23,06 TL 11,08 TL, 13,36 TL in group II enterprises, respectively. As a result of the study, it was found that there was no statistically significant difference between the groups in terms of 1 Kg carcass cost and 1 Kg live weight costs ($p > 0.05$).

Key Words: Cattle fattening, economic analysis, production costs.

1.GİRİŞ

İnsanların beslenmesinde, esansiyel aminoasitler içeren hayvansal proteinler önemli yer tutmaktadır. Dünya nüfusunun artışı, gelir düzeyinde yaşanan artış, hayat standartlarının yükselmesi ve tüketicilerin beslenme konusunda bilinçlenmeleri ile hayvansal proteinlere olan talep artmaktadır. Ülkeler bu talebi karşılamak için farklı politika ve stratejiler geliştirmektedir. Günümüzde, tüketiciler hayvansal ürünlerin seçiminde sağlıklı, güvenilir ve izlenebilir olmalarını tercih etmektedirler (GTHB-Haygem 2015).

Yeterli ve dengeli beslenmede önemli rolü bulunan hayvancılık sektörü, Gayri Safi Milli Gelir ve istihdamı artırmak, dışsatımı geliştirme potansiyelinin yüksekliği, kırsal alandaki açık ve gizli işsizliği azaltma ve önleme, dolayısıyla istihdam açısından önemli olma, ülkenin farklı bölgeleri ve sektörleri arası dengeli kalkınmanın sağlanmasında oldukça önemlidir. Hayvancılık sektörü ve hayvansal üretim kalkınmanın istikrar içinde başarılması, et, süt, tekstil, deri, kozmetik, ilaç gibi sanayi dallarına hammadde sağlama, çayır ve mera alanlarını daha rasyonel değerlendirme, göç olaylarını ve bunun ortaya çıkardığı sosyal sorunları önleme ve azaltma potansiyeline sahiptir. Hayvancılık sektörü sanayileşme ve kalkınma finansmanının özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde öz sermayeye dayandırılması gibi önemli sosyal ve ekonomik fonksiyonlara sahiptir (Aral ve Cevger 2000, Çiçek 2002, Eren 2006, Aydın 2011, Çelik 2014). Bu nedenle hayvancılık sektörünü ekonomik kalkınma ve gelişmenin önemli bir lokomotif olarak tanımlamak mümkündür (Aral ve Cevger 2000, Çiçek 2002, Aydın 2011, Çelik 2014).

Sığır besiciliği üreticilere, ulusal ekonomiye ve insan sağlığına faydaları olan bir ekonomik faaliyettir (Çiçek 2002, Aydın 2011). Sığır besiciliği aynı zamanda süt sığırcılığının önemli bir çıktısı olan erkek danaların ve damızlık dışı hayvanların daha verimli olarak değerlendirilmesi ile daha yüksek nitelik ve nicelikli ürünlere dönüştürülmesinde kilit konumdadır. Birisinin çıktısının diğerinin girdisi olan süt ve besi sığırcılığı birbirini tamamlayan iki önemli hayvancılık alt sektörüdür (Aydın 2011). Özellikle Türkiye’de mevcut büyük baş hayvan varlığının önemli bir kısmının sütçü ırklar (holştaynlar), sütçü-etçi veya etçi-sütçü ırklardan oluşması bu bağlılığı daha ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla sığır besiciliği, et ve et ürünlerinin üretim

ve tüketimi konuları ve aynı zamanda da dış ticaretin en tartışılan bir konusu olma özelliğini taşıyama devam edecektir.

Tüm dünyada sığır besiciliği üzerine birçok yeni araştırmalar yapılarak beslenme ekonomisinin geliştirilmesine, kaliteli ve ucuz et üretiminin artırılmasına ve et dışsıtım olanaklarının geliştirilmesine çalışılmaktadır (Çiçek 2002). Ancak ülkemizdeki sığır besicilerinin mesleki ve eğitim alanındaki bilgi noksanlıkları, canlı hayvan ve et pazarlamasındaki istikrarsızlık, yem ve et fiyatları arasındaki dengesizlik ve benzeri etkenler ülkemizdeki besiciliği diğer ekonomik ve kültürel yönden gelişmiş ülkelerdeki besiciliğin erişmiş olduğu teknik ve ekonomik verimlilik düzeylerine ulaşmasına imkan tanımamaktadır (Çiçek 2002, Aydın 2011).

1.1. Türkiye’de Hayvan Varlığı ile Sığır Besiciliğinin Gelişimi ve Et Sanayiinin Durumu

Cumhuriyet’in ilk yıllarında hayvancılığın ülke ekonomisi açısından önemi fark edilmiş ve mevcut hayvan varlığının ıslahı üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yasal düzenleme olarak 904 sayılı ‘Hayvan Islahı Kanunu’ 1926 yılında çıkarılmıştır (Çiçek 2002, Aydın 2011).

1929 yılında ortaya çıkan Dünya ekonomik bunalımı tüm dünyayı ve bütün sektörleri etkilediği gibi hayvancılık sektörünü de olumsuz etkilemiştir. Bu dönemde ziraat bankası buğdayda destekleme alımı yaparken hayvansal ürünlerde böyle bir uygulamaya gerek duyulmamıştır (Çiçek 2002, Aydın 2011).

Hayvancılık ve hayvansal üretim sahip olduğu ekonomik, teknik ve sosyal yönü nedeniyle Anadolu’nun en önemli ekonomik uğraş alanı konumundadır. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında ekonomi önemli oranda tarım ve hayvancılığa dayalı bir karakter taşımaktaydı. Bugün gelinen noktanın geçmişle bağlantı ve yorumunun doğru yapılabilmesi için Türkiye hayvan varlığı 1928- 2017 arası Çizelge 1.1.’de verilmiştir (TÜİK 2017b).

Çizelge 1.1. Türkiye hayvan varlığının sayısal değişme ve gelişimi (1928-2017).

Yıllar	Sığır	Manda	Koyun	Keçi
1928	6 934 000	795 000	13 632 000	12 106 000
1970	12 756 000	1 117 000	36 471 000	19 483 000
1980	15 894 000	1 031 000	48 630 000	19 043 000
1991	11 972 923	366 150	40 432 340	10 764 198
1992	11 950 907	352 410	39 415 938	10 453 940
1993	11 910 000	316 000	37 541 000	10 133 000
1994	11 901 000	305 000	35 646 000	9 564 000
1995	11 789 000	255 000	33 791 000	9 111 000
1996	11 886 000	235 000	33 072 000	8 951 000
1997	11 185 000	194 000	30 238 000	8 376 000
1998	11 031 000	176 000	29 435 000	8 057 000
1999	11 054 000	165 000	30 256 000	7 774 000
2000	10 761 000	146 000	28 492 000	7 201 000
2001	10 548 000	138 000	26 972 000	7 022 000
2002	9 803 498	121 077	25 173 706	6 780 094
2003	9 788 102	113 356	25 431 539	6 771 675
2004	10 069 346	103 900	25 201 155	6 609 937
2005	10 526 440	104 965	25 304 325	6 517 464
2006	10 871 364	100 516	25 616 912	6 643 294
2007	11 036 753	84 705	25 462 293	6 286 358
2008	10 859 942	86 297	23 974 591	5 593 561
2009	10 723 958	87 207	21 749 508	5 128 285
2010	11 369 800	84 726	23 089 691	6 293 233
2011	12 386 337	97 632	25 031 565	7 277 953
2012	13 914 912	107 435	27 425 233	8 357 286
2013	14 415 257	117 591	29 284 247	9 225 548
2014	14 223 109	121 826	31 140 244	10 344 936
2015	13 994 071	133 766	31 507 934	10 416 166
2016	14 080 155	142 073	30 983 933	10 345 299
2017	15 943 586	161 439	33 677 636	10 634 672

Çizelge 1.1. incelendiğinde Türkiye’de 1928 yılından itibaren 1980’li yıllara kadar hayvan sayılarında sürekli bir artış trendinin olduğu anlaşılmaktadır. 1990’lı yıllardan 2010 yılına kadar sığır varlığı belirli artış-azalışlar gösterse de çok fazla değişmemiş, manda, koyun ve keçi varlığında ise düşüş meydana gelmiştir. 2010 yılından sonra çizelgedeki hayvan türlerinin sayılarında artışların başladığı görülmektedir.

Hayvan varlığındaki azalmaların sebebi olarak yetiştiricilerin, yüksek maliyetler altında, iyi bir örgütlenme yapısı olmadan gerçekleştirilen üretim ve pazarlama aşamasında maliyetin altında oluşan piyasa fiyatları veya kârlılığın azalması yüzünden üretimden uzaklaşmaları ve sonuç olarak kesim için damızlık hayvanlar dâhil işletmelerindeki hayvanları mezbahaya sevk etmeleri gösterilebilir. Koyun varlığındaki azalmanın en önemli nedeni ise meraların tahrip edilmesidir (Aral ve Cevger 2000). Günümüzde çoban-bakıcı sorunu da hayvan varlığını olumsuz etkileyebilmektedir. Hayvan varlığındaki artışlar yapılan desteklemeler ile kısmen sağlanabilmiştir. Canlı hayvan ithalatı ile kısa vadede hayvan varlığı artırılabilir da bu durum orta ve uzun vadede istenen sonucu sağlayamamıştır.

Türkiye’de sığır besiciliğinde yapısal değişim 1960 ve 1970’li yıllarda başlamıştır. 1960’lı yıllara kadar mera besisi şeklinde olan besicilik, şeker endüstrisinin gelişmesi sonucu elde edilen ve kaba yemin yaklaşık %75’ini oluşturan şeker pancarı posasına dayalı bir faaliyet halini almıştır. Bu dönemde sığır besiciliği şeker fabrikası olan yerlerde öncelikli olarak yaygınlaşmaya başlamıştır. Devletin besicilik faaliyetlerini desteklemesi 1970’li yıllarda önemli oranda artmaya başlamıştır. Bu gelişme sığır besiciliğinde yeni teknik ve ekonomik girişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu gelişmeler sayesinde işletmelerin ölçekleri büyümeye başlamış ve besicilik daha profesyonel olarak yürütülmeye başlayan bir hayvancılık alt sektörü olma konumuna gelmeye başlamıştır. (Çiçek 2002, Aydın 2011).

1980 yılında ekonomik istikrar tedbirleri uygulamaya konulmuştur. Bu tedbirler içerisinde izlenen kredi ve faiz politikaları, hayvancılık sektöründe kredili yatırım taleplerini olumsuz yönde etkilemiştir ve hayvansal ürünler destekleme kapsamından çıkarılmıştır. 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren canlı hayvan ve hayvansal ürünler ithalatı yapılmaya başlanmıştır. (Çiçek 2002).

Hayvancılık sektöründe 1997 yılında ithalat vergileri yükseltilerek canlı hayvan ve et ithalatının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınmaya başladığı bir dönem olmuştur. Dünyada 2007 yılında yaşanan kuraklık sonrası hububat fiyatlarındaki yükselişle birlikte artan hayvansal ürün fiyatları ithalatın artan bir hız ve ivme kazanmasına neden olmuştur. Gelineen noktada Türkiye dünyanın en önemli canlı hayvan ve hayvansal ürünler (kırmızı et) ithal eden ülkeleri arasında ön sıralara yükselmiştir. Bu ithalat politikası besiciliği dünya ile bir anlamda haksız rekabete açmış konumdadır (Çelik 2014).

Türkiye’de geçmiş yıllarda da dönemsel olarak kasaplık ve damızlık hayvan ithalatı gerçekleştirilmiş olup, 2010 yılı ve sonrası dönemde başlayan ithalat günümüzde kırmızı et fiyatlarını düşürme temelinde kalıcı bir politika haline gelmiş gibi görünmektedir. Türkiye’de son beş yıllık süreçte gerçekleştirilen ithalatın rakamlarına ilişkin bilgiler Çizelge 1.2’ de verilmiştir (TÜİK 2017a).

Çizelge 1.3. Yıllara göre Türkiye'nin canlı hayvan ve et ithalatı (USD \$).

Yıllar	Sığır (\$)	Koyun (\$)	Sığır Eti (\$)
2013	300 758 082	15 687 324	24 271 868
2014	110 332 729	3 744 798	5 257 707
2015	298 797 459	958 541	104 916 095
2016	538 391 591	951 941	35 142 396
2017	1 159 875 096	37 313 253	85 281 639

Çizelge 1.2’de Türkiye’nin son beş yıllık dönemde sığır eti ve canlı sığır, koyun ve keçi ithalatının Amerikan doları (\$) cinsinden tutarları verilmiştir. İncelenen dönemde karkas olarak koyun-keçi eti ithalatı yapılmamıştır. Çizelgeye göre canlı hayvan ithalatı ticaret hacmi olarak en çok 2017 yılında gerçekleşmiştir. Sığır etinde ise en yüksek ithalat 2015 yılında gerçekleşmiştir. Çizelgede son beş yılda canlı hayvan olarak sığır türünde ithalatın yaklaşık 4 katına, koyun türünde ise 2 katına çıktığı görülmektedir. Sığır etinde ise 3,5 katına çıkmıştır. Çizelge verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde her üç parametre de 2013 yılına göre beş yıllık süreçte artış göstermiştir.

Türkiye’de son dönemde giderek artan oranlarda yapılan kırmızı et ve canlı hayvan ithalatı üreticileri, kırmızı et üretimini ve ülke ekonomisini olumsuz etkilemektedir. İthalat politikasının ne kadar süre ile devam edip etmeyeceği

belirsizliği de sektöre yatırım yapan ya da yapacak olan kesimleri olumsuz temel bir faktördür. Et ithalatı ile oluşturulmaya çalışılan kırmızı et fiyatlarını aşağıya çekme çabaları, yetiştiricinin elindeki hayvanları damızlık, kasaplık ayırımı olmaksızın kasaba göndererek hayvancılık faaliyetine son vermelerine neden olmaktadır. Kırmızı et fiyatlarındaki artış, yetersiz üretim sebebiyle ortaya çıkmaktadır. İthalat politikasının geçici olarak fiyat değişiklikleri sağlayabilmesi dışında sektörde yapısal sorunların çözümine diğer bir ifadeyle yapısal değişim ve dönüşüme neden olamamaktadır. Bu da uygulanan ithalat politikasının bir ekonomik açmaza doğru gidildiğinin net göstergesi olmaktadır. Başka bir ifadeyle kırmızı et ve canlı hayvan ithalat politikasıyla kısa dönemde fiyat istikrarsızlıklarının önüne geçilmiş gibi görünse de orta ve uzun dönemde olumlu bir fiyat istikrarı sağlayamamaktadır. Ayrıca canlı hayvan ve kırmızı et ithalatı yeterli kontroller yapılmadığı takdirde insan sağlığını tehdit eden Deli Dana Hastalığı (BSE) gibi bazı zoonoz hastalıkların da ölkemize taşınmasına neden olabileme riskini her zaman taşımaktadır. (Aydın ve ark 2012, Aydın ve ark 2011, Sakarya ve Aydın 2011).

Endüstriyel üretimde başkalarının ihtiyaçlarını karşılamak ve piyasa için üretim söz konusu olduğunda üretimin gelişmesi, üretilen malı işleyen, pazarlayan sanayinin gelişimi veya sanayinin varlığı ile yakından ilgilidir. Bu noktadan hareketle Türkiye kırmızı et üretimi ve değişimini daha doğru olarak anlayıp yorumlayabilmek için et sanayinin kısaca değerlendirmesi gerekmektedir.

Ölkemizin et sektörünün gelişimine bakıldığında; et endüstrisi konusu ilk kez 1936 sanayi kongresinde ele alınmıştır. 1949 yılında ABD'den et endüstrisinin durumu için getirilen uzmanlar tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda K/871 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 1952 yılında et ve balık kurumu (EBK) kurulmuştur (Çiçek 2002). Hayvancılık sektörü içerisinde 1955 yılında Yapağı Tiftik Anonim şirketi, 1956 yılında Yem Sanayi Anonim şirketi ve 1965 yılında Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu (SEK) kurulmuştur. 1982 yılında 'Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve İşleyişini Gösterir Yönetmelik' ile özel sektörün de et endüstrisinde yatırım yapma olanağı doğmuştur. 1990'lı yılların başlarında başlatılan özelleştirme politikalarının hayvancılık üzerinde önemli etkileri olmuştur. Bu uygulamalar çerçevesinde EBK kısmen, SEK ve Yem Sanayi A.ř. ise tamamen özelleştirilmiştir. Bu özelleştirmeler, sektörü düzene oturtmadan ve istikrarlı bir piyasa yapısı şekillendirilmeden gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucu olarak, devletin elinde

hayvancılık sektörüne müdahale edecek bir kurum-kuruluş kalmamış ve üretici serbest piyasa koşullarına işleyişine terk edilmiştir (Çelik 2014). Daha sonra EBK 2013 yılında hayvansal ürünler, et, süt ve balık piyasasında ekonomik gereklere uygun olarak, verimlilik ve kârlılık ilkeleri çerçevesinde, kamu yararını da gözeterek faaliyette bulunmak, sektörde tam rekabet koşullarının oluşmasına katkı sağlamak amacıyla Et ve Süt Kurumu'na (ESK) dönüştürülmüştür.

Hayvansal orijinli gıda maddelerinin tüketimi ulusların gelişmişlik düzeyinin bir ölçüsü olmuştur. Nüfusun hızla artması hayvansal ürünlere stratejik bir önem kazandırmıştır. Bundan dolayı gelişmiş ülkeler; hayvanlardan elde edilen verimlerini artırma, hayvansal üretimi yığın olarak yapmak, kaliteli ve ucuz et üretimi sağlamak amacıyla sığır besiciliğiyle ilgili araştırma geliştirme (AR-GE) faaliyetlerine yüksek bütçeler ayırmaktadır.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri belirlenirken ele alınan önemli kriterlerden birisi de kişi başına düşen kırmızı et tüketim miktarıdır. Türkiye'de çeşitli yıllarda türlere göre kişi başına düşen ortalama kırmızı et tüketim miktarları Çizelge 1.3'de verilmiştir (TÜİK 2017c).

Çizelge 1.4. Türkiye'de çeşitli yıllarda türlere göre kişi başına düşen ortalama kırmızı et üretim miktarları.

Yıllar	Nüfus	Toplam Kırmızı Et Üretimi (ton)	Kişi Başına Ortalama Kırmızı Et Üretim Miktarları (Kg-Kişi-Yıl)			
			Sığır Eti	Koyun Eti	Keçi Eti	Toplam Kırmızı Et
2010	73 722 988	780 719	8,39	1,84	0,31	10,54
2011	74 724 269	776 915	8,63	1,43	0,31	10,37
2012	75 627 384	915 844	10,56	1,28	0,23	12,07
2013	76 667 864	996 125	11,33	1,34	0,30	12,97
2014	77 695 904	1 008 272	11,35	1,27	0,34	12,96
2015	78 741 053	1 149 262	12,88	1,27	0,43	14,58
2016	79 814 871	1 172 983	13,27	1,03	0,38	14,68
2017	80 810 525	1 125 064	12,22	1,24	0,46	13,92

Çizelge 1.3 incelendiğinde, ülkemizde yedi yıllık süreçte nüfus ve toplam kırmızı et üretiminde bir artış yaşandığı anlaşılmaktadır. İncelenen dönemde kişi başına toplam kırmızı et üretimi % 39,3 oranında artarak 10,54 kg'dan 14,68 kg'a yükselmiştir. Sığır, koyun ve keçi etinde kişi başına yıllık ortalama üretim miktarları sırasıyla 13,27 kg, 1,03 kg ve 0,38 kg olarak gerçekleşmiştir. Ülkemizde kırmızı et

üretiminde en büyük paya sığır eti sahip olmuştur. Çizelgede 2017 yılında toplam kırmızı et üretiminin ve kişi başına toplam kırmızı et üretiminin 2015 ve 2016 yıllarına göre düştüğü görülmektedir.

1.2. Besiciliğin Tanımı

Besicilik, tüketicinin ihtiyaç ve istekleri göz önüne alınarak bir hayvandan karkası en ekonomik ve en kısa sürede elde etmek amacıyla hayvanların yoğun şekilde beslenmesi olarak tanımlanır (Çelik 2014). Daha geniş anlamda besicilik, kasaplık hayvanlarda et kalitesinin, et ve yağ miktarının artırılmasının yanında, endüstri kalıntılarının ve çeşitli hayvan yemlerinin daha iyi bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlayan ve aynı zamanda ekonomiye yeni istihdam sağlayarak katkıda bulunan bir işletme kolu olarak tanımlanmaktadır (Sakarya ve Günlü 1996). Besicilik faaliyetlerinin ekonomiye olan katkıları sadece kırmızı et üretimiyle sınırlı kalmamaktadır. Besicilik faaliyetleri sonucu elde edilen yan ürünler pek çok sektörün üretim sürecinde kullandığı hammaddeyi oluşturmaktadır (Çiçek 2002, Aydın 2011).

1.2.1. Besinin Sınıflandırılması

Besicilik faaliyeti bazı teknik, ekonomik ve finansal parametreler dikkate alınarak değişik şekillerde sınıflandırılarak incelenip değerlendirilmektedir. Bu konuda en yaygın olarak kullanılan yapılış tekniği, besi süresi ve beside esas olan yem kaynakları dikkate alınarak yapılan sınıflandırılma Çizelge 1.4.'de verilmiştir.

Çizelge 1.4. Yapılış tekniği, süresi ve meradan faydalanma durumuna göre yapılan besi sınıflandırılması.

Yapılış Tekniğine Göre	Besi Süresine Göre	Yem Kaynaklarına Göre
Ekstansif (yaygın) Besi	Kısa Süreli Besi	Mera Besisi
Yarı-Entansif Besi	Orta Süreli Besi	Ahır Besisi
Entansif (yoğun) Besi	Uzun Süreli Besi	Önce Mera Sonra Ahır Besisi

1.2.1.1. Yapılış Tekniğine Göre

a) Ekstansif Besi: Kaba yeme dayalı bir besi şeklidir. Bu besi sisteminde kesif yemin yeri ya çok az ya da hiç yoktur. Ülkemizde yapılan sığır besiciliğinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Karlı 2008, Çiçek 2002, Çelik 2014). Ekstansif besi hızlı canlı ağırlık artışının esas hedef olmadığı, mera imkanının iyi

olduğu veya kaba yem maliyetinin düşük olduğu durumlarda yapılan besidir (Karşlı 2008).

b) Yarı-Entansif Besi: Bu besi sisteminde iki farklı besleme şekli görülmektedir. Bunlardan ilki mera besisinden sonra ahırda 3-4 ay kesif yemle yapılan besi iken, diğeri sabah çayır-mera otlatılmasından sonra ahırda ilave yemleme ile yapılan besidir (Aydın 2011). Bu besi şekli kaliteli meraya sahip olan ya da kendi kaba yemini ucuz ve kaliteli bir şekilde üreten işletmeler için ekonomik olabilmektedir (Karşlı 2008).

c) Entansif (yoğun) Besi: Bilim ve tekniğin bütün imkanları kullanılarak bir sığırdan en yüksek düzeyde verim elde etmek amacıyla yapılan besi faaliyetidir (Çelik 2014). Bu besi sisteminde hayvanlara yüksek düzeyde enerji ve protein içeren yemler verilerek istenilen canlı ağırlığa en kısa sürede ulaşılması hedeflenir (Çiçek 2002, Çelik 2014). Entansif beside büyük oranda konsantre yem kullanıldığından yem giderleri diğeri besi yöntemlerine göre daha yüksektir ancak besi süresi kısa olur. Besi süresince harcanan yemden, işçilik, elektrik, su ve benzeri diğeri giderlerden uzun süreli besiye kıyasla tasarruf sağlanması, besi sığırlarının ve yem maddelerine yatırılan sermayenin kısa sürede paraya dönüştürülmesi, bir yılda birkaç dönem besinin yapılabilmesi entansif beside besi süresinin kısa oluşunun sağladığı faydalardandır (Karşlı 2008).

1.2.1.2. Besi Süresine Göre

a) Kısa Süreli Besi: Daha çok mera besisi sonrası yaşlı hayvanlara uygulanan ve 3-4 ay süren besi şeklidir (Karşlı 2008, Aydın 2011, Çelik 2014). Besinin daha fazla uzatılması, vücutta yağ birikimine yol açacağından ve yemden yararlanmayı azaltacağından besinin karlılığını azaltır (Karşlı 2008).

b) Orta Süreli Besi: Besi süresi genellikle 4-7 ay arasında değişmektedir. Genellikle bir-iki yaşında genç sığırlar kullanılır. Bu besi şekli, ülkemizde yapılan besiciliğin önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Karşlı 2008, Aydın 2011, Çelik 2014).

c) Uzun Süreli Besi: Besi süresi 8 ay ve üzerinde sürer. Bu besi şeklinde buzağı döneminden yeni çıkmış erkek danalar besilik materyal olarak kullanılır (Karşlı 2008, Aydın 2011, Çelik 2014).

1.2.1.3. Beside Kullanılan Yem Kaynaklarına Göre

a) Mera Besisi: Çayır ve meraların yaygın olduğu bölgelerde uygulanır. Bu besi şeklinde kesif yeme ağırlık verilmediğinden hayvanlarda canlı ağırlık artış hızı düşüktür. Bu nedenle besi süresi de uzun olmaktadır (Tuncer 1984). Mera besiciliği, besi girdi maliyetlerinin az olması nedeniyle, ahır besiciliğine göre daha ekonomiktir. Ülkemizde Doğu-Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi (genellikle Erzurum ve Kars) ile diğer bölgelerin yüksek yaylalarında yaygındır (Karslı 2008, Çelik 2014). Fakat ülkemizde çayır ve mera alanlarının amaç dışı kullanımı ile bitkisel üretime açılması bu besi yönteminin önemi ve yaygınlığı giderek azalmaktadır. (Tuncer 1984).

b) Ahır Besisi: Zayıf ve besiye uygun sığırlar, besi ahırlarında belli süre beslenirler ve kesim olgunluğuna geldiklerinde kasaplık olarak satılırlar. Mera besiciliğine göre, yemleme ve ahır şartlarının iyi olması durumunda besiye alınan hayvanlarda canlı ağırlık artışı yüksektir. Ancak ahır besiciliğinde işletme binaları için ayrılan sabit yatırım miktarının yüksek olması maliyetleri artırıp karlılığı azaltabilmektedir. (Çelik 2014).

c) Önce Mera Sonra Ahır Besisi: Kesim olgunluğuna mera besisinde ulaşmamış sığırlar ahırlarda bir süre daha beslenir ve bundan sonra kesime sevk edilir (Çelik 2014).

Feedlot (Açık Besi) Besicilik: Daha çok Amerika, Kanada gibi gelişmiş ülkelerde ve coğrafi özellikleri bu tip besi faaliyeti için uygun olan ülkelerde daha yaygın olarak yapılan besicilik faaliyetidir. Bu tip besicilikte hayvanların etrafı çevrili bir şekilde belirli alanlarda tutulur ve hayvanlar bitirme rasyonları ile daha kısa süreli besiye alınmaktadır. Bu tip işletmelerde sabit sermaye yatırımları yok denecek kadar azdır. Bu sistemde etin lezzetinin artırılması ve ekonomik olarak istenilen canlı ağırlık artış düzeyine ulaşabilmek için hayvanlar genellikle kesif yem ağırlıklı olarak 90-100 gün arasında beslenmektedir (Çiçek 2002, Aydın 2011). Soğuk-sıcak bölge iklim farkı gözetilmeksizin uygulanabilir. Feedlot alanına salınan hayvanların ihtiyaçlarını karşılayabilecek miktar ve kalitede yem bitkileri olan alanlarda bu tip besicilik rahatlıkla yapılabilmektedir (Kılıç 1996).

1.3. Araştırma Bölgesi ile İlgili Genel Bilgiler

1.3.1. Araştırma Alanının Tanımı

Araştırma bölgesi Konya iline bağlı Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerini ve bu ilçelere bağlı köyleri kapsamaktadır.

1.3.2. Coğrafi Konum

Konya ili İç Anadolu Bölgesi'nin Konya bölümünde ve bölgenin güneyinde yer almaktadır. Coğrafi olarak 36°41' ve 39°16' kuzey enlemleri ile 31°14' ve 34°26' doğu boylamları arasında yer alır. Göller dahil yüzölçümü 41 814 km²'dir. Türkiye topraklarının yaklaşık %5'ini kaplayan Konya ülkenin en büyük ilidir. Ortalama yükseltisi 1016 m'dir. İlçe sayısı 31 olan Konya; kuzeyden Ankara, batıdan Isparta, Afyonkarahisar, Eskişehir, güneyden, Mersin, Karaman, Antalya, doğudan Niğde, Aksaray illeri ile çevrilidir (Konya Teknokent 2013, Çiftci 2015, Alpözen 2017, Konya Valiliği 2017).

Araştırmaya konu olan ilçelerden Kadınhanı ilçesi Konya ilinin 60 km. kuzeybatısında yer almaktadır. Güneyinde Selçuklu, doğusunda Sarayönü, batısında Ilgın, kuzeyinde Yunak, kuzeydoğusunda ise Cihanbeyli ilçeleri bulunur. Yüzölçümü 1865 km² olup, ilçe merkezinin rakımı 1128 m'dir. Araştırma kapsamındaki diğer ilçe ise Konya merkezinin 50 km. kuzeyinde yer alan Sarayönü ilçesidir. İlçeyi kuzeyde Yunak ve Cihanbeyli, doğuda Cihanbeyli ile Altınekin, güneyde Selçuklu, batıda Kadınhanı ilçeleri çevrelemektedir. İlçenin yüzölçümü 1088 km²'dir (Ahlatacı 2015).

1.3.3. Nüfus

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2017 yılı Konya'nın nüfusu 2.180.149 kişidir. Yıllık nüfus artış hızı %8,7 ve nüfus yoğunluğu 56 kişi/km²'dir. İl merkezi nüfusu ise 1.301.222 kişidir. Konya şu an sahip olduğu nüfusu ile 81 il arasında 7. sırada olup ülke nüfusunun % 2,7'lik bir kısmını barındırmaktadır (Konya Valiliği 2017).

Türkiye ve Konya İli karşılaştırmalı 2017 yılı nüfus verileri Çizelge 1.5.'de verilmiştir (Konya Valiliği 2017).

Çizelge 1.5. Türkiye ve Konya ili karşılaştırmalı 2017 yılı nüfus verileri.

	Toplam Nüfus		Nüfus Artış Hızı (Yıllık/Binde)		Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Konya	2 161 303	2 180 149	14,3	8,7	56	56
Türkiye	79 814 871	80 810 525	13,5	12,4	104	105

Araştırma kapsamındaki Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2017 yılı nüfusları sırasıyla 31.830 ve 26.522 kişidir. Kadınhanı ilçesinin yıllık nüfus artış hızı % -14,2 ve km² başına düşen kişi sayısı 20 iken Sarayönü ilçesinin yıllık nüfus artış hızı % 0,9 ve km² başına düşen kişi sayısı 16'dır.

Konya İli ve araştırma kapsamındaki ilçelere ait 2017 yılı nüfus verileri karşılaştırmalı olarak Çizelge 1.6.'da verilmiştir (Konya Valiliği 2017).

Çizelge 1.6. Konya İli, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin 2017 yılı bazı demografik verileri.

	Toplam Nüfus		Nüfus Artış Hızı (Yıllık/Binde)		Nüfus Yoğunluğu (km ² /kişi)	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Konya	2 161 303	2 180 149	14,3	8,7	56	56
Kadınhanı	32 284	31 830	-11,9	-14,2	29	20
Sarayönü	26 499	26 522	1,9	0,9	24	16

Konya ili geneli ve araştırma kapsamındaki ilçelerin 2016-2017 yılı nüfus göstergeleri incelendiğinde; il genelinde ve Sarayönü ilçesinde nüfus artarken, Kadınhanı ilçesinde ise azaldığı anlaşılmaktadır.

1.3.4. Eğitim

Konya İli ve araştırma kapsamındaki ilçelere ait 2017 yılı okuma yazma oranları Çizelge 1.7.'de verilmiştir (TÜİK 2017d).

Çizelge 1.7. Konya ili ve araştırma kapsamındaki ilçelerde 2017 yılı okuma yazma oranları.

	Okuma Yazma Bilenler	Oran (%)	Okuma Yazma Bilmeyenler	Oran (%)
Konya	1 894 098	86,88	45 006	2,06
Kadınhanı	27 750	1,27	793	0,04
Sarayönü	23 284	1,07	510	0,02

TÜİK verilerine göre 2017 yılı il genelinde okuma yazma bilenlerin toplam nüfusa oranı %86,88 iken bilmeyenlerin oranı ise %2,06'dır. Çalışmanın yapıldığı Kadınhanı ilçesinde okuma yazma bilenlerin il nüfusuna oranı 1,27; bilmeyenlerin oranı ise 1,07'dir. Sarayönü ilçesinde ise bu oranlar sırasıyla 1,07 ve 0,02'dir.

Konya ili, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerine ait 2017 yılı eğitim düzeyleri ile ilgili veriler Çizelge 1.8.'de verilmiştir (TÜİK 2017d).

Çizelge 1.8. Konya ili, Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerine ait 2017 yılı eğitim düzeylerine ilişkin veriler.

	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul	Lise	Üniversite
Konya	674 712	261 346	192 833	325 297	211 693
Kadınhanı	11 835	4 112	2 719	3 646	1 490
Sarayönü	9 530	3 643	2 573	3 514	1 551

Çizelgeye göre eğitim düzeyleri incelendiğinde; Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde ilkokul mezunu sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Konya genelinde de aynı durum mevcuttur. Çalışmanın yapıldığı ilçelerde eğitim düzeyine göre en az nüfus üniversite mezunlarına aittir. Bu durumun Konya genelinde ise ortaokul mezunlarına ait olduğu görülmektedir.

1.3.5. Tarım Alanları ve Dağılımı

Konya ili 2017 yılı verilerine göre toplam tarım alanı 18.861.560 (da) olup; bu alanın %2,44'ü meyveler, içecek ve baharat bitkileri, %22,49'u nadas, %1,38'i sebze, %73,69'u tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanından oluşmaktadır. Süs bitkileri üretimi için sadece 832 (da)'lık bir tarım alanı bulunmaktadır.

Konya İli ve araştırma kapsamındaki ilçelere ait 2017 yılı tarım alanları Çizelge 1.9.'da verilmiştir (TÜİK 2017e).

Çizelge 1.9. Konya ili ve araştırma kapsamındaki ilçelere ait 2017 yılı tarım alanları.

Tarım Alanları	Konya (da)	(%)	Kadınhanı (da)	(%)	Sarayönü (da)	(%)
Meyveler, İçecek Ve Baharat Bitkileri	460 150	2,44	5 861	0,55	9 789	0,83
Nadas	4 241 149	22,49	172 552	16,09	293 000	24,80
Sebze	260 238	1,38	381	0,04	230	0,02
Süs Bitkileri	832	0,00	0	0,00	0	0,00
Tahıllar Ve Diğer Bitkisel Ürünler	13 899 191	73,69	893 681	83,33	878 239	74,35
TOPLAM	18 861 560	100	1 072 475	100	1 181 258	100

Kadınhanı tarım alanı 1.072.475 (da) olup; bu alanın %0,55'i meyveler, içecek ve baharat bitkileri, %16,09'u nadas, %0,04'ü sebze, %83,33'ü tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanından oluşmaktadır. Sarayönü tarım alanı ise 1.181.258 (da) olup; bu alanın %0,83'ü meyveler, içecek ve baharat bitkileri, %24,80'i nadas, %0,02'si sebze, %74,35'i tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanından oluşmaktadır. Çizelgede Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde süs bitkilerinin üretimi için tarım alanı kullanımı bulunmamaktadır. Konya, Kadınhanı ve Sarayönü için toplam tarım alanları içerisinde en yüksek orana sahip alanın, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretimine tahsis edildiği anlaşılmaktadır.

Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde başlıca ürünlerin ekiliş alanları ve üretim miktarları ile ilgili 2017 yılı verileri Çizelge 1.10.'da verilmiştir (TÜİK 2017e).

Çizelge 1.10. Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde 2017 yılına ait başlıca ürünlerin ekiliş alanları ve üretim miktarları.

Tarla Ürünleri		Kadınhanı		Sarayönü	
		Ekim Miktarları (da)	Üretim Miktarları (ton)	Ekim Miktarları (da)	Üretim Miktarları (ton)
Tahıllar	Buğday	458 047	161 945	628 637	141 321
	Arpa	193 602	72 733	145 378	48 922
	Çavdar	500	207	16	5
Endüstri Bitkileri	Ayçiçeği	78 900	30 521	6 200	1 965
	Şeker Pancarı	54 722	475 738	9 850	68 506
Baklagiller	Fasulye (Kuru)	15 000	6 682	11 500	4 100
	Nohut	22 000	3 661	6 500	1 034
Yumrulu Bitkiler	Patates	20 000	95 955	11 600	46 749
Yem Bitkileri	Yonca (yeşil ot)	5 500	33 000	6 700	30 150
	Mısır (dane)	15 640	20 476	8 280	7 971
	Mısır (Silaj)	8 000	42 750	11 300	67 800
	Fiğ (yeşil ot)	6 250	10 875	5 314	5 005
	Korunga (Yeşil ot)	5 597	8 396	68	82

Her iki ilçede de üretim miktarlarına göre tahıllar tarla ürünleri üretiminde birinci sırada yer almaktadır. Kadınhanı ilçesinde üretim miktarlarına göre tahılları; endüstri bitkileri, yem bitkileri, yumrulu bitkiler ve baklagiller sırasıyla takip etmektedir. Sarayönü ilçesinde ise bu sırlama; yem bitkileri, endüstri bitkileri, yumrulu bitkiler ve baklagiller şeklindedir. Yem bitkileri üretimi içerisinde yonca mısır tarımı tüm ilde olduğu gibi incelenen ilçelerde de öne çıkmaktadır.

1.3.6. Hayvansal Üretim

Araştırma kapsamına alınan Konya ili Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin 2017 yılına ait hayvan varlıkları Çizelge 1.11.'de verilmiştir (TÜİK 2017f).

Çizelge 1.13. Türkiye, Konya ve araştırma kapsamındaki ilçeleri 2017 yılına ait hayvan varlığı.

Hayvan Türü	Türkiye	Konya	Oran (%)	Kadınhanı	Oran (%)	Sarayönü	Oran (%)
Sığır	15 943 586	867 950	5,44	34 438	3,97	26 200	3,02
Koyun	33 677 636	1 894 530	5,63	99 752	5,27	80 000	4,22
Keçi	10 634 672	240 367	2,26	9 064	3,77	3 000	1,25

Çizelgede Konya'nın Türkiye'deki; Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin ise Konya'daki sığır, koyun ve keçi türlerinin payları verilmiştir. Çizelgeye göre 2017 yılı itibariyle Türkiye'deki toplam sığır varlığının %5,44'ünü, koyun varlığının %5,63'ünü, keçi varlığının %2,26'sını Konya ili hayvan varlıkları oluşturmaktadır. Konya'daki toplam sığır varlığının %3,97'sinin, koyun varlığının %5,27'sinin, keçi varlığının %3,77'sinin Kadınhanı ilçesinde olduğu görülürken, Sarayönü ilçesi ise aynı sıraya göre bu değerler yönünden %3,02'si, %4,22'si, ve %1,25'ini oluşturmaktadır.

Konya İli Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinin 2017 yılı verilerine göre seçilmiş bazı et üretim parametreleri Çizelge 1.12.'de verilmiştir (HAYGEM 2018, İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri 2018).

Çizelge 1.14. Türkiye ve araştırma kapsamındaki ilçelerde 2017 yılı sığır eti ve sütü üretimi verileri.

Üretimler	Türkiye	Konya	%	Kadınhanı	%	Sarayönü	%
Et Üretim Miktarı (ton)	987 482	55 865	5,7	2 913,7	5,22	864,18	1,55
Süt Üretim Miktarı (ton)	18 762 319	1 200 141	6,4	52 490	4,37	36 971	3,08

Çizelge incelendiğinde; Konya'da Türkiye'nin toplam sığır eti üretiminin %5,7'si, süt üretiminin %6,4'ü üretilmektedir. Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde ise sırasıyla Konya'nın toplam sığır eti üretiminin %5,22'si, %1,55'i; aynı sırayla süt üretiminin %4,37'si, 3,08'i gerçekleştirilmektedir.

1.3.7. Literatür Bilgi

Sığır yetiştiriciliği ve besiciliğinin teknik ve sosyo-ekonomik özellikleri ile ilgili olarak çok sayıda bilimsel çalışma mevcuttur. Bu çalışmalardan, özellikle bu araştırmada belirlenen amaç ve yöntem ile ilgili ve benzer olanları aşağıda sunulmuştur.

Alpan (1972), Türkiye'ye Almanya'dan ithal edilen ineklerden doğan Esmer, Holştayn ve Simentallerin besi kabiliyeti ve karkas özelliklerini karşılaştırmalı olarak ortaya koymak amacı ile bir araştırma yürütmüştür. Çalışmada ana materyalini her ırktan 12'şer adet (7- 10 aylık yaş) olmak üzere toplam 36 dana ve açık besiye alınmış ve besi 24 hafta sürmüştür. Esmer, Holştayn ve Simentallerde ortalama başlangıç ağırlığı, sırası ile 153, 130 ve 131 kg, besi süresince toplam ağırlık kazancı 173, 171 ve 152 kg, günlük ağırlık kazancı 1031, 1016 ve 906 gr. bulunmuştur. 1 kg canlı ağırlık kazancı için tüketilen yem miktarı 21,7, 18,1 ve 21,8 kg olduğu bildirilmiştir.

Arpacık ve ark (1994), 34 baş Esmer ırk erkek dana ile yapmış oldukları araştırmada, besi başı ağırlığının kesim, karkas özellikleri, besi performansına olan etkisini ve besi başı ağırlığının en ekonomik olduğu düzeyi ortaya koymaya çalışmışlardır. I, II ve III. grupta ortalama besi başı ağırlıkları sırası ile 100,5, 126,6 ve 149,4 kg olarak bildirilmiştir. Gruplar genelinde kesim için ortalama canlı ağırlık 400 kg olduğu bildirilmiştir. Gruplardaki besi süresi sırası ile 264,4, 261 ve 236 gündür. Gruplardaki ortalama günlük canlı ağırlık kazancı ve 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen yem miktarı sırasıyla 1147,3, 1053 ve 1114,9 g; 8,5 9,6 ve 9,9 kg bulunmuştur. Besi başı ağırlığı en az olan birinci grup danalarda, diğer gruba göre tüketilen yem miktarının düşük olduğu, canlı ağırlık kazancının yüksek olduğu bulunmuş ve karkas ağırlığının birinci grup danalarda biraz daha yüksek olması sonucu karkastan elde edilen gelir de diğer iki gruptan fazla olmuştur. Yapılan hesaplamalar sonucunda gelir-gider yönünden birinci grup danaların diğer iki gruba göre avantaj sağladığı bildirilmiştir.

Akbulut ve ark (1995), Erzurum şartlarında, açık besi ahırlarında 17-20 ve 8-12 aylık Esmer ve Siyah Alaca erkek sığırların besi performansını üzerine çalışma yapmışlardır. Günlük canlı ağırlık artışı, besi başı ağırlığı, besi sonu ağırlığı ve 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen yem değerleri sırasıyla 17-20 aylık Esmerlerde 293,4 kg, 0,897 kg, 398,3 kg, 11,5 kg; 8-12 aylık Esmerlerde ise 192,8 kg, 0,780 kg, 355 kg, 13 kg olduğu bildirilmiştir. Aynı değerler 17-20 aylık Siyah Alacalarda 310,3 kg, 0,679 kg, 389,7 kg, 15,2 kg; 8-12 aylık Siyah Alacalarda ise 195 kg, 0,852 kg, 372,2 kg, 11,8 kg bulunmuştur. Ekim-Şubat aylarında Esmerler, Mart-Mayıs aylarında ise Siyah Alacalar daha iyi besi performansına sahip olacağı ileri sürülmüştür.

Akcan ve ark (1996), kapalı ve açık besi sistemlerinin Simental ırkı hayvanların besi performanslarına olan etkilerini incelemişlerdir. Yapılan çalışmada her iki besi sisteminde de danaların kazandıkları canlı ağırlıkları ve 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen yem miktarının benzer (7,22 ve 7,09 kg) olduğunu bildirmişlerdir.

Altuntaş ve Arpacık (2004), farklı yaşlardaki Simental tosunların optimum kesim ağırlıkları ve besi performansı ile ilgili yaptıkları çalışmada sekizer tosunundan oluşan üç grup üzerinde inceleme yapmışlardır. İncelenen I, II ve III grupta, besi başlangıcı ağırlıkları 230,5, 134,1 ve 118 kg; optimum besi sonu ağırlıkları 505,7, 505,9 ve 504,8 kg ve besi süresi ise 224, 308, 364 gün olarak bulmuşlardır. Besi başı için en uygun canlı ağırlık ve yaşı 135 kg ve 6 ay olduğunu bildirmişlerdir.

Aydın ve Sakarya (2012), Kars ve Erzurum illerinde entansif sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizlerinin yapılması amacıyla yürüttükleri çalışmada işletmeler genelinde masraflar genel toplamı içerisinde besilik materyalin oranı %50,56, yem giderinin oranı %27,33, işçiliğin oranı %11,08, veteriner-sağlık giderlerinin oranı %1,23, bakım-onarım gideri %1,24, diğer giderler ise %6,07 olarak bildirilmiştir. Mali rantabiliteyi % 11,26, ekonomik rantabiliteyi % 10,36; rantabilite faktörünü % 9,65 olarak hesaplamışlardır.

Başpınar ve ark (1999), Polonya orjinli Holştayn erkek danaların besi performansı ve karkas özellikleri üzerine yürüttükleri çalışmada, ortalama günlük canlı ağırlık artışını 1172 gr ve 1000 gr canlı ağırlık artışı için tüketilen yem miktarını da 8000 gr düzeyinde bildirmişlerdir. Bu hayvanların arzu edilmeyen yağlanma olmaksızın 550 kg canlı ağırlıkta kesilebileceği ve Türkiye’de besi sığırları olarak kullanılabileceğini bildirmişlerdir.

Antakya yöresi besi sığır işletmelerinin bilimsel değerlendirmesi amacıyla yapılan çalışmada, besicilik yapan işletme yöneticilerinin % 93,6’sının üretim alanları ile ilgili bir eğitim almadıkları, besi faaliyetlerini geleneksel yapıda sürdürdüklerini, % 6,4’ünün ise besiciliğe başlamada çevresindeki tecrübeli besicilerden aldıkları bilgilerin etkili olduğunu ve faaliyetlerini devam ettirdiklerini bildirmiştir (Çağı 2006).

Afyon ilinde sığır besiciliği üzerine yapılan çalışmada, girdi unsurlarının toplam giderler içerisindeki payları şu şekildedir: besilik materyal %53,60, yem

giderleri %29,95, işçilik giderleri %6,25, veteriner-sağlık harcamaları %2,27, amortisman ve bakım-onarım %1,28, diğer giderler ise %6,47'dir (Çiçek 2002).

Kahramanmaraş'a bağlı Göksun'da sığır besiciliği faaliyetinde bulunan işletmelerin yapısı ve sorunlarının incelendiği çalışmada; işletme sahiplerinin besicilikteki yem maliyetini düşürmek için işletme arazilerinin büyük bir bölümünü yem ve yem ürünleri için kullandıkları tespit edilmiştir. Ancak çalışmada buna rağmen işletmelerde kullanılan yem ve yem hammaddelerinin %73,1'ini piyasadan karşılanmak zorunda kalınması diğer bir ifadeyle yem tedarikinde istenilen seviyeye ulaşamadığı için hayvancılıktan beklenen kar oranını düştüğü bildirilmiştir (Eren 2006).

Çorum ilinde sığır yetiştiriciliği yapan işletmelerle ilgili yapılan çalışmada, işletmeler genel ortalamasına göre 5 aylıkken besiye alınan yerli ırk hayvanların 274 gün besiye tabii tutuldukları, besi öncesi canlı ağırlıklarının 58 kg'dan 203 kg'a ulaştığı yani 145 kg canlı ağırlık artışı sağlandığı bildirilmiştir. Bir yerli ırk besi hayvanına günde 4,61 kg kaba yem 2,81 kg kesif yem verilerek 0,53 kg canlı ağırlık elde edildiği bildirilmiştir (Fidan 1992).

Ankara'nın Çubuk ilçesindeki sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizini belirlemek için bir çalışma yapılmış ve bu çalışmaya göre; kültür ırkı ve melezleri ile besi faaliyeti yapan işletmelerde 1 kg canlı ağırlık artışı maliyeti 21,441 TL, yerli ırk sığırlarla besicilik yapan işletmelerde ise bu değer 30,045.7 TL olarak bulunmuştur (Gündoğmuş 1993).

Diyarbakır Ergani İlçesinde besi sığırcılığı yapan işletmelerin genel değerlendirmesi amacıyla yürütülen çalışmada, işletmelerin çoğunluğunda %64,1 hayvan rasyonlarında besi yemi ve küspeyi kesif yem olarak; kaba yem olarak da %61,1 oranında saman kullanıldığını tespit etmiştir. İşletmelerin yem bitkileri ekimi yapmadığı bildirilmiştir (Han 2008).

Amasya İli Suluova İlçesinde sığır besiciliği faaliyeti gerçekleştiren işletmelerin etkinlik analizinin gerçekleştirilmesi amacıyla yürütülen çalışmada, kültür ırkı hayvanlardan sağlanan karkas randımanı %59, melez ırklarda %56 ve yerli ırklarda ise %53 olarak tespit edilmiştir. İşletmelerin ölçeklerine göre işletme başına ortalama net kar olarak 1.852-30.578 TL ve 37.682-97.754 TL arasında saf

hasıla elde ettiği belirtilmiştir. Gruplara göre (I,II,III) ekonomik rantabilite sırasıyla %2,13, %5,95 ve %8,12 olarak bildirilmiştir (Hazneci 2007).

İmik ve ark (2000), sığır besiciliğinin ekonomisi üzerine Afyon ilinde yaptıkları çalışmada, maliyet unsurlarının giderler içerisindeki payları; besilik hayvan maliyeti %51,13, yem maliyeti %24,80, işçilik %6,72, veteriner-sağlık harcamaları %3,05, amortisman ve bakım onarım masrafları %1,13, stopaj giderleri %2,03, genel idare giderleri %1.02 ve diğer masraflar ise %9,85 düzeyinde tespit edilmiştir.

Kabukçu (1976), Elazığ İlinde gerçekleştirdiği çalışmasında, işletmelerde GCAA, 464 gr ve 940 gr ortalama 659 gr; besi süresinin ortalama 101 gün olduğunu bildirmiştir. Mali rantabilite %25,58, ekonomik rantabilite %18,33 ve rantabilite faktörünü %35,29 olarak tespit etmiştir .

Tokat-Turhal sığır besiciliği işletmelerinin ekonomik analizini belirlemek amacıyla yürütülen çalışmada, işletmeleri başarı derecelerine göre değerlendirmiş, başarılı işletmelerin tarım tekniklerini daha iyi kullandıklarını saptamıştır. Genel ortalama bir dönem için besi süresini 164 gün olarak bildirmiştir. Bölgede en önemli kaba yem türünün seker pancarı yaş posalarının olduğunu (%87,94) ve besiciliğin bu yeme dayandığını tespit etmiştir (Karkacıer 1991).

Genç Hayvan ve Damızlık Yetiştirme Merkezi olan özel bir kurumda İsveç Kırmızısı ve Siyah Alaca ırkların dişi danaları kullanılarak araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada, İsveç Kırmızılıları için 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen kaba, konsantre ve toplam yem miktarları sırasıyla 5,348, 5,357 ve 10,705 kg olurken, Siyah Alacalarda yine aynı sırasıyla 4,987, 5,257 ve 10,244 kg olarak bulunmuş ve iki ırk arasında istatistiksel bir farklılığın olmadığı bildirilmiştir (Kaya 2006).

Koç ve Akman (2003), yaptıkları çalışmada materyal olarak ithal edilen 18 adet Siyah-Alaca'yı kullanmışlardır. Bu hayvanları besi başlangıcı ağırlıklarına göre hafif (H) ile ağır (A) olarak iki gruba ayırmışlardır. H grubu için besi başı canlı ağırlığı, besi sonu ağırlığı ve GCAA sırasıyla 246,4 kg, 476kg, 964,3 g; bu değerler A grubunda ise 387,4 kg, 529,3 kg, 1083,9 g olarak bulunmuş ve bu değerler yönünden gruplar arasında önemli bir farklılık tespit edilememiştir.

Köknaroğlu ve ark, Afyon ilinde yaptıkları çalışmada kesif yem oranının karlılık, maliyet ve besi performansına olan etkisinin araştırmışlardır. İşletmeler kesif yem kullanım oranına göre üç gruba ayrılmıştır. Kesif yem oranı ile günlük kuru madde tüketiminin ters orantılı olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, işletmeler gruplar itibari ile değerlendirildiğinde elde edilen net karın bir işletmenin geçimini karşılayacak seviyede olmadığı görülmüştür. (Köknaroğlu ve ark 2006).

Bayburt ilinde sığır besiciliği ile ilgili yapılan çalışmada işletmeler 10-25 başlık ile 26 ve üzeri başlık iki büyüklük grubuna ayrılmıştır. Yapılan çalışmada ortalama besi başlangıcı canlı ağırlığı, besi süresi, GCAA ve besi sonu canlı ağırlığı sırasıyla işletmeler genelinde 280 kg, 176 gün, 1,051 kg ve 465 kg; birinci grupta 228 kg, 171 gün, 1,047 kg ve 407 kg; ikinci grupta 323 kg, 180 gün, 1,061 kg ve 514 kg olarak bulunmuştur (Özkan 2003).

Açık besiye alınan Limuzin x Jersey (F1) melezi ve kapalı besiye alınan Holştayn ırkı tosunlarda optimal besi süresinin tespiti üzerine çalışma yapılmıştır. Bu gruplarda GCAA 1193 ve 1150 g, 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen kuru madde miktarı sırasıyla 7,24 ve 9,40 kg olarak ve besi süresi ise 133 ve 147 gün bulunmuştur. Rantabilite analiz sonuçları ise ekonomik rantabilite 1. grupta % 36,79, 2. grupta % 58,12; mali rantabilite sırayla % 15,76 ve % 20,13 olarak bildirilmiştir (Sakarya ve Günlü 1996).

Sığır besiciliği yapan işletmelerde girdi kullanımı ve üretim maliyeti üzerine Erzurum ilinde yapılan bir çalışmada, besicilik faaliyetinde önemli bir masraf unsuru olan işgücü faktörünü işletmeler ortalamasında 3,64 EİB (erkek işgücü birimi) olarak hesaplanmıştır (Topcu 2004).

Holştayn ırkı sığırlarda pubertadan sonra farklı sürelerde sınırlı yemlemenin besi maliyeti, kesim-karkas özellikleri, ve besi performansına etkisinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada ortalama 9 aylık yaşta toplam 99 baş erkek dana kullanılmıştır. Araştırma bulgularında toplam masraflar içerisinde yem giderinin en yüksek paya sahip olması nedeniyle; yem ve karkas fiyatlarında dönem dalgalanma durumlarında sınırlı beslemeden ekonomik bir şekilde yararlanılabileceğini bildirmişlerdir (Tunçer ve Özbeyaz 2009).

Sığır besiciliğinin ekonomisi üzerine Konya'nın Beyşehir ilçesinde yapılan çalışmada, işletmeler ortalamasında üretim masrafları içerisinde besi hayvan alım

materyalinin %45,44 oran ile ilk sırada yer aldığını ve hayvan materyali alım masraflarının işletme ölçekleri arttıkça artma eğiliminde olduğunu bildirmiştir. İkinci sırada %35,24'lik oran ile yem masrafının geldiği bildirilmiştir. (Uğurtaş 2008).

Yücel, Ankara ilinde sığır besiciliği yapan işletmelerin teknik ve mali analizini yaptığı çalışmada; 1 kg canlı ağırlık için tüketilen yem miktarı, 10-50 başlık grupta; 6,16 kg kesif, 12,55 kg kaba yem, 51-100 başlık grupta aynı sırayla; 8,33 kg, 13,16 kg; 101'den fazla başlık grupta ise sırasıyla 9,56 kg-11,09 kg olduğunu bildirmiştir (Yücel 2007).

Holstein Friesian (F1) ırkı ineklerle bazı etçi ırkların melezlemesinin Küçük ölçekli işletmelerdeki et üretimini artırabilme olanakları araştırılmıştır. Melezlemenin GCAA bakımından küçük ölçekli işletmelerde daha avantajlı olduğu bildirilmiştir. Özellikle Limousine ve Sharole ile melezlemenin daha etkili olduğu bildirilmiştir. (Papa ve Kume 2010).

Şahin ve ark, en karlı besi süresinin ve besi maliyetlerinin belirlenmesi amacıyla kontrollü koşullarda yetiştirilen bazı sığır ırkları ile çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada Limuzin ırkı ile en yüksek net kâr elde edilirken, optimal besi süresi ise 5 ay düzeyinde belirlenmiştir. Optimal besi süresinin uygulanması ile net kârın% 21,67 civarında yükselmesi ve 1 kg'lık canlılık ağırlık maliyetlerinde %13,97 oranında bir azalma olabileceği öngörülmektedir (Şahin ve ark 2009).

Fransa, Macaristan ve Uruguay'dan ithal edilen Şarole, Limuzin ve Hereford ırkı sığırların Türkiye şartlarında besi performansı karşılaştırılmıştır. Araştırmanın materyalini Saray Tarım ve Hayvancılık A.Ş./Kayseri'de beslenen her ırk için 60'ar olmak üzere toplam 180 baş hayvan oluşturmuştur. Çalışmada, en yüksek GCAA (1,63 kg/ gün) ve iyi yemden yararlanma oranı Fransa kökenli Limuzinlerde (5,34 kg / kg CA) elde edilmiştir. Sonuç olarak, ırklar bazında bakıldığında Limuzin ırkının GCAA'nın ve yemden yararlanma oranının iyi olması besi performansının daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca gelecekte besi materyali ithalatında ırk ve ülke konusunda karar vericilere yardımcı olacak sonuçlar elde edilmiştir (Fidancı 2014).

Kırşehir ilinde sığır besiciliği faaliyetinde bulunan işletmelerin ekonomik analizinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada masraflar içerisindeki unsurlardan besilik hayvan maliyetinin (%42,95) birinci sırada yer aldığı

belirtilmiştir. Bunu yem (%33,09) ve işçilik (%9,63) masrafları izlemiştir (Çelik 2014).

Cevger ve ark (2003) , yaptıkları çalışmada besi başı canlı ağırlığına göre gruplandırma yapmışlardır. Araştırmada birim başına ortalama canlı ağırlık maliyetlerinde en düşük değer I. Grup'ta bulunmuştur. Kuru madde cinsinden yem kısmi verimliliği 0,15 kg; işçilik kısmi verimliliği ise 37,20 kg/gün olarak hesaplanmıştır. Mali rantabilite % 37,34 olarak bulunmuştur. Bütün gruplara ait fiyat marjı % 18,71; ağırlık marjı ise % 81,29 oranında bulunmuştur. Sonuçta çalışmada besi başı canlı ağırlığı düşük olan hayvanların, hayvan başına günlük canlı ağırlık artışı dışındaki teknik değerlendirme kriterleri ve ekonomik değerler açısından daha yüksek bir besi performansı gösterdikleri tespit edilmiştir.

Okoruwa ve ark (2005); yaptıkları çalışmada 50 adet sığır besiciliği yapan işletmelere ait veriler toplamışlardır. Bu verilere göre işletmelerin sermayesinin %84'ünün kişisel birikim, akraba ve arkadaşlardan geldiği; maliyet rakamlarında ise yem ve işçilik, değişken maliyetin sırasıyla %46 ve %37'sini oluşturduğunu tespit edilmiştir (Okoruwa ve ark 2005).

Syrucuk ve ark, Çek Cumhuriyetinde 2013-2014 yıllarında 17 adet işletme ile anket çalışması yaparak sığır besi işletmelerinin karlılığını araştırmışlar. Elde ettiği verilere göre 2013 yılında ortalama toplam maliyetler boğa başına 24.038 CZK (Çek Korunası) (1.284,45 \$) olduğu; 2014 yılında da toplam maliyetler 2013 yılındaki gibi aynı olduğu tespit etmiştir. Araştırmada boğaların günlük canlı ağırlık artışları (sırasıyla 2013 ve 2014 yıllarında 1,189 ve 1,290 g/gün olduğu; ve boğaların karkas üzerinden satış fiyatları sırasıyla 2013 ve 2014'te 91.19 (4,8 \$) ve 96.05 (4,43 \$) CZK/kg karkas) tespit edilmiştir. Yani bir yıl arayla kayıpların ve karkas satış fiyatlarının arttığı görülmüştür. Bu çalışmada sığır besiciliğinde karlılığın en etkili parametrelerinin, alım satım fiyatları ve boğaların canlı ağırlık kazancı olduğunu vurgulanmıştır (Syrucuk ve ark 2017).

Bakshinejad, 2013 yılında İran'da yaptığı çalışmasında 120 adet sığır besiciliği yapan işletmelerden veriler elde etmiştir. Bu verilere göre hayvan başına ortalama masraflar 3.482 \$ ve ortalama gelir 4.229 \$ olarak hesaplamıştır. Yine hayvan başına net kar 47 \$ olarak bulmuştur (Bakshinejad 2015).

Demircan ve ark (2007), sığır besiciliğinde mevsimin besi performansına ve karlılığa etkisini incelemişlerdir. Soğuk mevsimde besiyeye alınan sığırların 1 kg canlı ağırlık, canlı ağırlık artışı ve karkas maliyeti diğer mevsimlere göre yetiştirilen sığırlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada brüt ve net kar da aynı şekilde benzer sonuçlar ortaya koymuştur. İncelenen tüm işletmelerin ortalama karı dikkate alındığında, bir hanenin yaşamını sürdürmek için karın yeterli olmadığı görülmüştür. Çalışma alanında 1 kg'lık karkasın maliyet ve satış fiyatlarının birbirine yakın olması nedeniyle, kar marjı düşük kaldığı belirtilmiştir.

Malole ve ark (2014), Letonya'da besi sığırcılığı yapan 144 adet işletme ile anket çalışması yaparak veriler elde etmişlerdir. Yapılan çalışmada masraf kalemlerinin toplam maliyet içerisindeki oranları; besi materyali % 46,5, yem maliyeti %37,8, işçilik 3,2, veteriner-sağlık masrafları %3,8 olarak bulunmuştur.

Muizniece ve Kairisa, 2014-2015 üretim döneminde Blonde d'Aquitaine (BA), Hereford (HE), Simmental (SI) ve melez (CB) boğalar kullanarak sığır besiciliği üzerine araştırma yapmışlardır. Yapılan çalışmada en yüksek günlük canlı ağırlık artışı SI ırkı boğalarda (849 g), en yüksek canlı ağırlık artışı ise BA ırkı boğalarda (295 kg) olduğu tespit edilmiştir. Ortalama kesim yaşı 532 gün, en büyük kesim ağırlığı ise 342 kg olarak bulunmuştur. En büyük ekonomik fayda CB ırkı boğalardan elde edilmiştir. CB ırkı boğalar için hayvan başına yapılan yetiştirme masrafı günlük 1.80 avro olarak hesaplanmıştır (Muizniece ve Kairisa 2016).

Gözener ve Sayılı, 2011-2012 üretim döneminde sığır besi faaliyeti yapan 68 adet işletmesinden veri temin etmişlerdir. Bu verilere göre üretim giderleri içerisinde en yüksek payın besilik materyal ve yem giderlerine ait olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmada hayvan başına maliyetin; yerli ırklarda 1779.72 TL, melez ırklarda 1877.06 TL ve kültür ırklarında 2384.59 TL olduğunu bulmuşlardır (Gözener ve Sayılı 2015).

Bu çalışmada Türkiye'de büyük ve küçükbaş hayvancılık alanında son yıllarda oldukça hızlı bir ilerleme kaydeden ve ülkenin en önemli üretim merkezi haline gelen Konya ilinin Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde ithal materyal ve yerli materyal ile yapılan besicilik faaliyeti sonucunda ekonomik analizlerinin gerçekleştirilmesi ve birim üretim maliyetlerinin hesaplanarak, aralarında istatistiki olarak fark olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın materyalini, Konya ili Kadınhanı ve Sarayönü ilçeleri ve bu ilçelere bağlı köylerde sığır besiciliği yapan işletmelerden anket yoluyla sağlanan veriler oluşturmuştur. İkincil veri olarak araştırma bölgesinde kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilerinden yararlanılmıştır. Çalışmada konu hakkında daha önce yapılan çalışmalarda elde edilen bulgu ve bilgilerden de yararlanılmıştır. Çalışmada uygulanan anketler daha önce değişik çalışmalarda uygulanan anketlerin bu araştırmaya göre uygulanması ile Aydın'nın (Aydın 2011) bildirdiği yöntemle hazırlanan anketler yüz yüze görüşme ile bizzat uygulanmıştır.

Anketler, 2017 yılı Ekim-Aralık aylarında uygulanmış ve 2016-2017 üretim periyodu verileri esas alınmıştır.

İşletmelere uygulanan anket sonucu sağlanan verilerin elektronik ortamda değerlendirilmesinde ve yapılan hesaplamalarda, Microsoft Excel (Microsoft Excel, 2016) programı kullanılmıştır.

Örneğe dahil edilecek işletmelerin belirlenmesinde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemi için yapılan güç analizleri sonucu, gerekli örneklem genişliği seçilecek işletme sayısı için en az 58 işletme olarak belirlenmiştir. Güç analizlerine ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır (Botev and Ridder 2017, Esfahani and Doughert 2014).

Örnekleme Hesabı;

$$n_0 = \frac{Nt^2 pq}{d^2(N-1) + t^2 pq} = \frac{287(1.96)^2 0.95 * 0.05}{0.05^2(287-1) + (1.96)^2 * 0.95 * 0.05} \cong 58$$

%95 olasılıkla t tablo değeri=1,96

İthal ve Yerli besi yapan işletmeler olduğu için p=0,95 q=0,05

N= Populasyondaki birey sayısı

p= İncelenecek olayın görüş sıklığı

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı

t= belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer.

d= olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen \pm sapma.

$$\text{Tabaka ağırlığı} = \frac{58}{287} = 0,2020 \text{ (tüm örneklem)}$$

Çizelge 2.4. Örneğe dahil edilecek işletmelerin belirlenmesinde kullanılan tabakalı örneklemin sonuçlarına ait veriler.

		Wh	nh
BÖLGELER	İşletme Sayısı	Wh (tabaka ağırlığı)	nh (tabakalara düşen işletme sayısı)
	153	0,533	31
	134	0,467	27
TOPLAM	287	1	58

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 25 (IBM Corp. Released 2017. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) istatistik paket programı kullanılmıştır. Değişkenler ortalama±standart sapma ile yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Değişkenler normallik, varyansların homojenliği ön şartlarının kontrolü yapıldıktan sonra (Shapiro Wilk ve Levene Testi) değerlendirilmiştir. Veri analizi yapılırken iki grup arasındaki farklılıklar değerlendirilmek istendiğinde parametrik test ön şartlarını sağladığı durumda “Student’s t Test”; sağlamadığında ise “Mann Whitney–U testi” kullanıldı.

Araştırma kapsamında değerlendirilmesi yapılan işletmelerde, işletme sonuçlarının hesaplanmasında kullanılan aşağıdaki ekonomik analiz çizelgesi kullanılmıştır.

Çizelge 2.5. İşletmelerin masraf ve gelirlerinin hesaplanmasında kullanılan ekonomik analiz çizelgesi.

İşletme Ölçekleri		%		%		%
Besi Sayısı (Baş)						
Toplam Karkas (kg)						
Besi Sonu Toplam CA (kg)						
1. Canlı Hayvan Maliyeti (TL)						
2. Toplam Yem Gideri (TL)						
- Kesif Yem Gideri (TL)						
- Kaba Yem Gideri(TL)						
3. İşçilik (TL)						
- Yabancı İşgücü (TL)						
- Aile İşgücü (TL)						
4. Veteriner-Sağlık Masrafları (TL)						
5. Yabancı Sermaye Faizi (TL)						
6. Kira Giderleri (TL)						
7. Diğer Masraflar (TL)						
8. Amortismanlar (TL)						
9. Bakım-Onarım Giderleri (TL)						
A- MASRAFLAR TOPLAMI						
10. Genel İdare Giderleri (TL)						
B- MASRAFLAR GENEL TOPLAMI						
C- TALİ GELİR TOPLAMI						
- Iskarta Hayvan Geliri (TL)						
- Gübre Geliri (TL)						
D- TOPLAM MALİYET (TL) (B-C)						
1 Kg. Karkas Maliyeti (TL /kg)						
E- TOPLAM SATIŞ GELİRİ						
F- NET KAR/ZARAR (TL) (E-D)						

Çizelgede belirtilen her bir girdi unsurunun hesaplanmasında izlenen metodoloji dizisi aşağıda sunulmuştur (Çiçek 2002, Aydın 2011).

Canlı Hayvan Maliyeti: Besiye alınan sığırların satın alma bedelleri ve işletmeye ulaşmaları için harcanan ulaştırma giderlerinin toplanması ile elde edilmiştir. İşletmenin kendi bünyesinden sağlanan besilik materyal için işletme içi üretim değerleri (avlu maliyeti) dikkate alınmıştır.

Yem Giderleri: Besi için kullanılacak yemlerde, satın alınan yemlerin alım bedellerine nakliye masraflarının eklenmesiyle, üretilen yemler ise üretim masrafları değerleri dikkate alınarak hesaplanmıştır.

İşçilik Giderleri: Aile ve yabancı işgücü ücretlerinin besi süresi içindeki toplam miktarından oluşmuştur. Yabancı işgücü için işletme sahibinin beyanına göre veya ilgili yıldaki asgari ücret üzerinden çalışan işçi sayıları dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Aile işgücü ise, yetişkin işgücü birimine çevrildikten sonra, ilgili yıldaki asgari ücret üzerinden hesap edilmiştir (Aydın 2011).

Çizelge 2.6. Aile işgücünü yetişkin işgücü birimine çevirirken kullanılan katsayılar.

YAŞ	KATSAYI
0-15	0
16-18	0,7
19-64	1
65 ve Üzeri	0,5

Veteriner-Sağlık Giderleri (Veteriner Hekim, Aşı ve İlaç Giderleri): İşletme sahiplerinin beyanları ile besideki hayvanların sağlığı için yapılan harcamaların toplamından oluşmuştur. Bu harcamalar: Veteriner hekim vizite ücretleri, aşılamalar ve ilaçlar için yapılan ücretlerdir.

Yabancı Sermaye Faizi: İlgili üretim dönemi içinde kullanılan kredinin yasal banka faizi beyanları ile Ziraat Bankasının besicilik için verdiği kredi faizleriyle kontrol edilerek hesaplanmıştır.

Diğer Giderler: Pazarlama masrafları (kesim masrafları, nakliye ve park-pazar masrafları), işletme ve hayvan sigortası için yapılan harcamalar, işletmelerin kullandığı enerji (elektrik, akaryakıt), su masrafları, toplamından oluşmaktadır. Bu masraf unsuru üreticinin beyanları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Genel İdare Giderleri: Bu masraf unsuru yönetici ücreti, kırtasiye ulaşım gibi giderlerden oluşmaktadır. Genel idare giderleri masraflar toplamının %3'ü alınarak hesap edilmiştir (Aydın 2011).

Bakım-Onarım: Genellikle makine-ekipman ve bina iktisap bedelinin %1'i bakım, %2'si onarım bedeli olarak hesaplanmıştır (Açıl 1977). Bazı işletmelerde ise

bina, makine-ekipmanın bakım ve onarım giderleri üreticinin beyanı dikkate alınarak hesaplama yapılmıştır.

Amortismanlar: Gelir idaresi başkanlığının yayınladığı amortismanlar tablosu kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Bu tabloda işletme binalarının amortisman oranı; inşaat bedelleri veya iktisap değerleri üzerinden betonarme olanlar için %2, geleneksel tipte olanlar için %4 olarak belirtilmiştir. Makine-ekipman amortismanı ise gelir idaresi başkanlığının yayınladığı amortismanlar tablosunda belirtildiği değerler üzerinden hesaplanmıştır (GİB 2017).

Kira Gideri: Besicilik faaliyetinin gerçekleştirildiği mekan için aylık veya yıllık olarak yapılan ödemeler esas alınarak hesaplanmıştır.

Masraflar Toplamı: Besi materyali, yem, işçilik, veteriner-sağlık masrafları, faiz, kira giderler, diğer giderler, amortismanlar ve bakım-onarım giderlerinin toplamı ile hesaplama yapılmıştır.

Masraflar Genel Toplamı: Genel idare giderlerinin masraflar toplamına eklenmesiyle hesap edilmiştir.

Tali Gelir Toplamı: Tali gelir hesabı; ıskarta hayvan geliri ve gübre gelirlerinin toplamı ile yapılmıştır (Açıl 1977).

Iskarta Hayvan Geliri: Besi süresince değişik nedenlerle elden çıkartılan besi hayvanlarından sağlanan gelirlerin toplamından oluşmaktadır.

Gübre Geliri: Besicilik faaliyetinin yapıldığı yıldaki gübre fiyatları dikkate alınarak, elde edilen gübre miktarı tahminleri ile elde edilmiştir.

Maliyet hesabı olarak; toplam maliyet, 1 kg karkas maliyeti, 1 kg canlı ağırlık artışı maliyeti, 1 kg canlı ağırlık maliyeti hesabı yapılmıştır.

Toplam Maliyet: Bu değer, masraflar genel toplamından tali gelirler toplamının çıkartılmasıyla hesap edilmiştir.

1 kg Karkas Maliyeti: Besi materyali maliyeti dahil toplam maliyetin besi sonu toplam karkas ağırlığına bölünmesiyle elde edilmiştir (Açıl 1977). Üretici beyanları esas alınarak karkas değerlerine ulaşılmıştır.

1 kg Canlı Ağırlık Artışı Maliyeti: Besi hayvanı alım maliyeti hariç toplam maliyetin, besi sonu ve başı toplam canlı ağırlık farkına bölünmesiyle hesaplanmıştır (Köknaoğlu ve ark 2006).

1 kg Canlı Ağırlık Maliyeti: Besilik hayvan masrafları dahil toplam maliyetin, besi sonu canlı ağırlık toplamına bölünmesiyle elde edilmiştir (Köknaoğlu ve ark 2006).

Satış Geliri: Besilik hayvanların kesim olgunluğuna ulaşması ile bölgedeki kombinalarda kesimi sonucunda işletme sahiplerinin eline geçen net gelirden oluşmaktadır. Üretici beyanları esas alınmıştır.

Toplam Gelir: Tali gelir ile satış gelirinin toplamından oluşmaktadır.

Net Kar ya da Zarar: İşletmelerin elde ettiği toplam gelirden toplam maliyetin çıkarılmasıyla net kar ya da zarar hesabı yapılmıştır (Oktay 1986).

İşletmelerin birim maliyetleri hesaplandıktan sonra, ithal materyal ile besicilik yapan ve yerli materyal ile besicilik yapan işletmelerin birim maliyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının değerlendirilmesinde Mann Withney U testi kullanılmıştır.

İşletmelere ait karlılık durumlarına ilişkin rantabilite rasyoları hesaplanmıştır (Aydın 2011). Ancak sınırlı sayıda işletme (2 ya da 3 adet işletme) yabancı sermaye kullandığı için ekonomik rantabilite hesabı yapılmamıştır.

Mali Rantabilite: İşletmenin belli bir dönemdeki (besi dönemindeki) net karının aynı dönemdeki öz sermayesine oranıdır. Bu oranın yüksek olması işletme rantabilitesinin iyi düzeyde olduğunu gösterir. Öz sermayenin ne derece verimli kullanıldığının göstergesidir (Sakarya ve Günlü 1996).

Rantabilite Faktörü: İşletmenin belli bir dönemdeki (besi dönemindeki) net karı ile pasif sermaye faizlerinin toplamının hayvanların satışından gelen gelir ile tali gelirler toplamına oranıdır (Aydın 2011).

Rantabilite rasyoları hesabı için gerekli olan işletmelerin sermayelerinin hesaplanmasında Açıl'ın bildirdiği yöntem kullanılmıştır (Açıl 1970). Bu yönteme göre işletmelerin sermayesi aktif, pasif ve özsermayeden oluşmaktadır.

Aktif Sermaye: Gayrimenkul ve işletme sermayesinden, işletme sermayesi de hayvan sermayesi, malzeme sermayesi ve kasa-banka varlığından oluşmaktadır.

Gayrimenkul Sermayesi: Üretim sürecinde kullanılan ahır, samanlık, yem deposu vb. binaların elde edilme değerleri, **işletme sermayesi** ise kullanılan ekipman ve malzemeler ile kasa-banka varlığından oluşmaktadır.

Besi hayvanlarının parasal değerleri hayvan sermayesini; işletmede kullanılan yem karma ve dağıtma römorku gibi ekipmanların bedelleri ekipman sermayesini; besi süresince satın alınan ve işletmede üretilen yemler, ilaç, aşı ve temizlik maddeleri için yapılan harcamaları karşılamak için ayrılan fon kaynağı ise malzeme sermayesini oluşturmaktadır. Kasa-banka varlığı ise işçilik, bakım-onarım, kredi faizi ve diğer giderleri karşılamak amacıyla her an hazır bulundurulanan kasa veya banka hesabında yer alan nakit kaynakları ifade etmektedir.

Pasif Sermaye: işletmenin kişilere, banka gibi finansal kuruluşlara olan borçların tamamıdır.

zsermaye: İşletmenin z kaynaklarıdır. Aktif sermayeden pasif sermayeyi çıkararak elde edilmiştir.

Ekonomiklik oranı olarak **Output/Input Oranı** hesabı yapılmıştır. Bu oran belirli dönemde elde edilen toplam gelirin masraflar toplamına oranlanması ile hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

İşletmeler, beside kullanılan materyali yerli pazardan (Türkiye menşeli) ve ithal olarak temin etme durumlarına göre iki grup olarak değerlendirilmiştir. Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde sığır besiciliği yapan 68 adet işletmeden elde edilen bulgular çizelgeler halinde verilmiştir.

3.1. Genel ve Sosyo-ekonomik Bulgular

Araştırma kapsamına alınan işleme sahiplerinin eğitim düzeylerine ait bulgular Çizelge 3.1 de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin eğitim durumları.

Eğitim Durumu	I. Grup		II. Grup		Toplam	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
İlkokul	29	50	1	10	30	44,1
Ortaokul	7	12,1	2	20	9	13,2
Lise	14	24,1	4	40	18	26,5
Üniversite	8	13,8	3	30	11	16,2
Toplam	58	100	10	100	68	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Çizelge 3.1.'in incelenmesinden anlaşılacağı üzere araştırma kapsamına alınan işletme sahiplerinin %57,3'ü ilkokul ve ortaokul mezunudur. I. grup işletme sahiplerinin %50'si ilkokul mezunu iken II. grup işletme sahiplerinin %10 kadarı ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. II. grup işletmelerin çoğunluğu (% 40) lise mezunlarından oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında değerlendirilen sığır besi işletme sahiplerinin yaş grupları itibariyle dağılımı Çizelge 3.2. de verilmiştir.

Çizelge 3.5. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin yaş grupları itibariyle dağılımı.

Yaş Grubu	I. Grup		II. Grup		Toplam	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
≤ 30	4	6,9	-	-	4	5,9
31-40	22	38	5	50	27	39,6
41-50	18	31	4	40	22	32,4
51 ≥	14	24,1	1	10	15	22,1
Toplam	58	100	10	100	68	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Çizelge 3.2.'de araştırma kapsamındaki sığır besi işletme sahiplerinin % 39,6'sı 31-40 yaş grubunda yer aldığı tespit edilmiştir. Sığır besiciliği yapan I. grup işletme sahiplerinin % 38'i, II. grup işletme sahiplerinin ise % 50'si 31-40 yaş grubu aralığında yer almaktadır.

Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletmelerin bu işteki tecrübe durumları ve faaliyet süreleri Çizelge 3.3' de verilmiştir.

Çizelge 3.6. Sarayönü ve Kadınhanı ilçelerinde sığır besiciliği yapan işletme sahiplerinin sığır besiciliğindeki tecrübe düzeyleri.

Mesleki Tecrübe Yılı	I. Grup		II. Grup		Genel	
	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)	Frekans	Oran (%)
1-10	22	37,9	8	80	30	44,1
11-20	24	41,4	1	10	25	36,8
21-40	12	20,7	1	10	13	19,1
Toplam	58	100	10	100	68	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Besicilik tecrübesinde, 10 yıldan fazla tecrübeye sahip olanların oranı I. grup işletme sahipleri için % 62,1 iken II. grup işletme sahipleri için % 20'dir. I. grup işletme sahiplerinin, II. grup işletme sahiplerine göre besicilik tecrübelerinin fazla olduğu görülmektedir. İşletmeler genelinde ise işletme sahiplerinin % 55,9'unun 10 yıldan fazla tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgudan sığır besiciliğinin incelenen işletmelerde profesyonel bir iş alanı olarak uzun zamandan beri yapılmakta olduğu anlaşılmaktadır.

İşletme sahiplerinin sığır besiciliği ile ilgili eğitim, sığır besiciliği yapma nedeni, besiciliği sürdürme eğilimi, tercih edilen besi sistemi, yılda yapılan besi sayısı gibi bazı sosyo-ekonomik özellikleri ilişkin bulgular Çizelge 3.4.'te verilmiştir. Bu çizelge için hesaplamalar yapılırken her grup kendi arasında ve genel olarak tüm işletmelerin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çizelge 3.7. Kadınhanı ve Sarayönü ilçeleri sığır besi işletme sahiplerine ait bazı sosyo-ekonomik özellikleri.

Özellik	İlçelerde Dağılım	I. Grup		II. Grup		Genel	
		Sayı	(%)	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Sığır Besiciliği İle İlgili Eğitim Durumu	Evet	7	12	3	30	10	14,70
	Hayır	51	88	7	70	58	85,30
	Toplam	58	100	10	100	68	100
Sığır Besiciliği Yapma Nedeni	Karlı Olduğu İçin	9	15,52	4	40	13	19,12
	Ek İş	25	43,10	4	40	29	42,65
	Başka İş Seçeneği Olmadığı İçin	24	41,38	2	20	26	38,23
	Toplam	58	100	10	14,71	68	100
Besiciliği Sürdürme Eğilimi	Bırakmayı Düşünüyor	26	44,83	2	20	28	41,18
	Bırakmayı Düşünmüyor	32	55,17	8	80	40	58,82
	Toplam	58	100	10	100	68	100
Tercih Edilen Besi Sistemi	Açık Serbest Dolaşım	46	79,31	6	60	52	76,47
	Açık Bağlı	0	0	0	0	0	0
	Kapalı Serbest Dolaşım	2	3,45	3	30	5	7,35
	Kapalı Bağlı	10	17,24	1	10	11	16,18
	Toplam	58	100	10	100	68	100
Yılda Yapılan Besi Sayısı	1	54	93,10	5	50	59	86,76
	2	3	5,17	4	40	7	10,29
	3	1	1,73	1	10	2	2,94
	Toplam	58	100	10	14,71	68	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Araştırma kapsamına alınan işletmelerden I. grup işletme sahiplerinin, sığır besiciliği ile ilgili eğitim alanların oranı %12 iken II. grup işletme sahiplerinin de ise

bu oran %30'dur. İşletmeler genelinde bir eğitim faaliyetine katılma veya eğitim alma oranı %14,70 olarak belirlenmiştir.

İncelenen işletmelerin sığır besiciliğini bir iktisadi faaliyet olarak neden seçtikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yerli orjinli hayvanlarla besicilik yapanlar bu soruya %43,10'u ek iş olarak cevap verirken, II. grup işletme sahiplerinin %80'i ek iş ve kârlı olduğu için cevabını vermişlerdir. İşletmeler genelinde ise sığır besiciliği yapma nedenin ek iş (%42,65) olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bölgede sığır besiciliğinin ihtisaslaşmış bir iş kolu olarak henüz üreticiler tarafından benimsenmediği anlaşılmıştır.

Sığır besiciliği ve kırmızı et üretimi Türkiye'de 2007 yılından beri çok tartışılan oldukça fazla fiyat istikrarsızlığının yaşandığı ve süreli dalgalanmaların yaşandığı bir sektördür. Araştırma kapsamında incelenen işletmelerde sığır besiciliğini sürdürme eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada I. grup işletme sahiplerinin %44,83'ü besicilik faaliyetini bırakmayı düşünürken, %55,17'si bu faaliyeti sürdürme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. II. grup işletme sahiplerinin ise %20'si besicilik faaliyetini bırakmayı düşünürken, %80'i bu faaliyeti sürdürme eğilimindedir. İşletmeler genelinde %58,82'si sığır besiciliği faaliyetini sürdürme eğilimindedir. Bu verilerin sektördeki belirsizlik ve istikrarsızlığı ortaya koyma açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Konya ili Kadınhanı ve Sarayönü ilçelerinde yürütülmekte olan sığır besiciliğinin barındırma şartları ve faaliyetin mevsimselliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. İncelenen bölgede işletme sahiplerinin besi sistemi olarak en fazla açık-serbest dolaşimli (%76,47) sistemi tercih ettikleri ortaya konulmuştur. Bu sistemi sırasıyla kapalı-bağlı (%16,18) ve kapalı-serbest dolaşimli (%7,35) sistemle yapılan sığır besiciliğinin takip ettiği belirlenmiştir. I. ve II. grup işletme sahiplerinin en fazla tercih ettiği besi sistemi açık-serbest dolaşimli besi sistemidir. Bölgedeki sığır besi işletmelerinde %86,76 oranında yılda bir defa, %10,29 oranında yılda iki defa, %2,94'ü yılda üç defa besi faaliyeti sürdürmektedir.

Türkiye'de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedeni işletme sahiplerine sorulmuş, alınan cevaplar ve yüzde oranları Çizelge 3.5. de verilmiştir.

Çizelge 3.8. Türkiye'de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedeni sorusuna verilen cevaplar ve yüzde oranları.

Türkiye'de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedeni	I. Grup		II. Grup		Toplam	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Besi için alınacak yeterli hayvan olmaması	6	10,3	1	10	7	10,3
Aracıların piyasayı bozması ve istikrarsızlığa neden olması	21	36,2	4	40	25	36,8
Yem fiyatlarının pahalı olması	16	27,6	1	10	17	25
Besiciliğe yönelik devlet destek ve teşviklerinin yetersiz olması	1	1,7	0	0	1	1,5
İthalatın yerli üreticileri olumsuz etkilemesi	1	1,7	2	20	3	4,3
Süt sığırcılığının karlı olmaması nedeniyle yaşanan sorunlar ve buna bağlı zaman zaman ortaya çıkan damızlık hayvan kesimleri	12	20,8	2	20	14	20,6
Koyun ve keçi yetiştiriciliğinin giderek azalması ve et üretimi için yeterince yararlanılmaması	1	1,7	0	0	1	1,5
Toplam	58	100	10	100	68	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Çizelge incelendiğinde; işletme sahiplerinin %36,8'si Türkiye'de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedenini, araçların piyasayı bozması ve istikrarsızlığa neden olması olarak göstermişlerdir. Bunu yem fiyatlarının pahalı olması %25 oranında ve %20,6'lık oranla süt sığırcılığının karlı olmaması nedeniyle yaşanan sorunlar ve buna bağlı zaman zaman ortaya çıkan damızlık hayvan kesimleri izlemiştir.

Sığır besiciliği yapan işletme sahipleri, ithalatın Türkiye hayvancılığına katkısının, Türkiye'de kırmızı et fiyatlarına etkisinin olumsuz olduğunu ve Türkiye hayvancılığının geleceğini olumsuz etkileyeceğini düşünmektedirler.

Sığır besi işletme sahipleri besi dönemi boyunca sıklıkla pnömoni, ayak hastalıkları, timpani, şap, mantar ve asidozisle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Araştırma kapsamındaki işletmelerde bu belirtilen hastalıkların görülme sıklığı şöyledir: %48,5 pnömoni, %23,5 ayak hastalığı, %10,3 timpani, %10,3 şap, %4,4 mantar, %3 asidozis'dir.

3.2. İncelenen İşletmelerin Yıllık Faaliyet Sonuçları

3.2.1. İşletmelere Ait Teknik Bulgular

İncelenen işletmelerde besiyeye alınan hayvan sayısı, besi başı ve besi sonu canlı ağırlıkları, besi süresi, canlı ağırlık artışları, 1 kg CAA için tüketilen kuru madde cinsinden yem miktarı, sıcak karkas ağırlığı ve karkas randımanına ait bulgular ortalama değerler olarak Çizelge 3.6.'da verilmiştir.

Çizelge 3.6. İncelenen işletmelere ait teknik bulgular.

Besi İşletmelerinin Bazı Teknik Verileri	I. Grup	II. Grup	Genel Ortalama
İşletme Sayısı (Adet)	58	10	68
Besiyeye Alınan Toplam Hayvan Sayısı (baş)	3412	2073	5485
Besi Süresi (gün)	302,93	304,5	303,16
Besi Başı Canlı Ağırlık (kg/baş)	245	284,4	250,79
Besi Sonu Canlı Ağırlık (kg/baş)	616,47	694,5	627,94
Canlı Ağırlık Artışı (kg/baş)	371,47	410,1	377,15
Günlük CAA (gr)	1 240	1 340	1 250
1 kg CAA İçin Tüketilen Kuru Madde Cinsinden Yem Miktarı (kg)	10	11,91	10,28
Sıcak Karkas Ağırlığı (kg/baş)	326,97	400,6	337,79
Karkas Randımanı (%)	53,17	56,86	53,71

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Araştırma kapsamındaki işletmelerde ortalama besi süresi, besi başı canlı ağırlık ve besi sonu canlı ağırlık (kg) sırasıyla işletmeler genel ortalaması 303,16,

250, 627,94; I. grup işletmelerde 302,93, 245, 616,47; II. grup işletmelerde ise 304,5, 284,4, 694,5 olarak bulunmuştur. Ortalama günlük CAA (gr) işletmeler genel ortalaması 1250, I. grup işletmelerde 1240; II. grup işletmelerde 1340 olduğu görülmüştür. Ortalama 1 kg CAA için tüketilen kuru madde cinsinden yem miktarı (kg) işletmeler genel ortalaması 10,28, I. grup işletmelerde 10; II. grup işletmelerde ise 11,91 olarak tespit edilmiştir. Ortalama sıcak karkas ağırlığı ve ortalama karkas randımanı (%), sırasıyla işletmeler genel ortalaması 337,79, %53,71; I. grup işletmelerde 326,97, %53,17; II. grup işletmelerde 400,6, %56,86 olduğu görülmüştür.

I. grup işletmelerde 3 412 baş sığır, II. grup işletmelerde 2 073 baş sığır toplamda ise 5 485 baş sığır besiye alınmıştır. İşletmeler genelinde kurulu kapasite 15 400, I. grup işletmelerde 9 410, II. grup işletmelerde 5 990 baştır. I. grup işletmelerde kapasite kullanım oranı %36,26, II. grup işletmelerde %34,60, toplamda ise %35,62 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan işletmelerin çoğunluğu sığır besiciliğini, bazı zirai işler ve diğer hayvancılık faaliyetleriyle birlikte yürütmektedirler. Bu durum özellikle I. grup işletmelerde görülmektedir. II. grup işletmelerin büyük bir kısmı birincil iş olarak sığır besiciliğini yapmaktadırlar. I. grup işletmelerin çoğunluğu aile işletmesi konumundadır. Ancak II. grup işletmeler ise daha modern ve daha bilinçli bir sığır besiciliği faaliyeti yürütmektedirler. II. grup işletmeler günümüzde makineleşmenin artmasıyla yem karma ve dağıtma römorku, yem kırma makinesi, genel takip için otomasyon sistemleri, canlı ağırlık artışı takibi için kantar, sağlık yönünden tırnak kesme makinesi ve ayak banyoluğu gibi makine-ekipmanlar ile modern işletmelere sahiptirler.

3.2.2. Maliyete İlişkin Bulgular

İncelenen besi işletmelerine ait girdi unsurlarının masraflar genel toplamı içerisindeki payları (%) Çizelge 3.7.'de verilmiştir.

Çizelge 3.7. Girdi unsurlarının masraflar genel toplamı içindeki payları (%).

Girdi Unsurları	I. Grup	II. Grup	Genel
Besi Materyali Maliyeti (%)	48,83	51,48	49,22
Yem Giderleri (%)	32,81	33,98	32,98
İşçilik Giderleri (%)	9,16	5,83	8,67
Veteriner Sağlık Giderleri (%)	1,45	1,08	1,4
Amortismanlar (%)	1,09	1,07	1,09
Bakım - Onarım Giderleri (%)	1,44	1,45	1,44
Genel İdare Giderleri (%)	2,91	2,91	2,91
Diğer Giderler (%)	2,3	2,2	2,29

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Masraf unsurları olan besi materyali, yem, işçilik, veteriner-sağlık giderleri, amortismanlar, bakım-onarım masrafları, genel idare giderleri, diğer giderlerin toplam giderler içindeki oransal dağılımı sırasıyla işletmeler genelinde %49,22, 32,98, 8,67, 1,40, 1,09, 1,44, 2,91, 2,29; I. grup işletmelerde %48,83, % 32,81, %9,16, %1,45, %1,09, %1,44, %2,91, %2,30; II. grup işletmelerde ise %51,48, %33,98, %5,83, %1,08, %1,07, %1,45, %2,91, %2,20 olarak bulunmuştur.

İncelenen besi işletmelerinin besi sonu maliyet değerleri olan 1 kg karkas maliyeti, 1 kg CA artışı maliyeti, 1 kg CA maliyetinin ortalama değerleri Çizelge 3.8.'de verilmiştir.

Çizelge 3.8. İncelenen besi işletmelerinin besi sonu maliyet değerleri.

Bazı İşletme Sonu Değerleri	I. Grup	II. Grup	Genel Ortalama
1 Kg Karkas Maliyeti (TL)	24,39±2,93	23,06±2,85	24,20±2,93
1 Kg CA Artışı Maliyeti (TL)	10,50±2,49	11,08±3,70	10,59±2,68
1 Kg CA Maliyeti (TL)	12,98±1,85	13,36±2,00	13,03±1,86

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

1 kg karkas, CAA ve CA maliyeti (TL) sırasıyla işletmeler genelinde 24,20, 10,59,13,03; I. grup işletmelerde 24,39, 10,50, 12,98; II. grup işletmelerde 23,06, 11,08, 13,36 olarak bulunmuştur.

3.2.3. İşletmelerin Gelirlerine İlişkin Bulgular

İncelenen işletmelerin gelirleri; iskarta hayvan geliri, gübre geliri ve besiye alınan hayvanların karkas şeklinde satılmasıyla elde edilen gelirlerden oluşmaktadır. İşletmelere ait ortalama gelirler (TL) ve yüzde oranları Çizelge 3.9. da verilmiştir.

Çizelge 3.9. İncelenen işletmelerin ortalama gelirleri ve toplam gelir içerisindeki payları (%).

Gelirler	I. Grup		II. Grup		Genel	
	Ortalama	(%)	Ortalama	(%)	Ortalama	(%)
a. Iskarta Hayvan Geliri	22 608,64	4,81	28 222,22	2,35	23 561,89	4,44
b. Gübre Geliri	1 092,64	0,04	8 782,60	0,15	2 223,52	0,06
c. Tali Gelir (a+b)	18 244,02	4,85	34 182,60	2,5	20 587,93	4,5
d. Satıştan Elde Edilen Gelir	433 704,05	95,15	1 629 334,7	97,5	609 532,09	95,5
Toplam Gelir (c+d)	451 948,08	100	1 663 517,3	100	630 120,02	100

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Iskarta hayvan geliri, gübre geliri, tali gelir ve satıştan elde edilen gelir sırasıyla işletmeler genelinde %4,44, %0,06, %4,50, %95,50; I. grup işletmelerde %4,81, %0,04, %4,85, %95,15; II. grup işletmelerde %2,35, %0,15, %2,50, %97,50 olarak bulunmuştur.

Araştırma kapsamındaki işletmelerin toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar durumlarına ait ortalama değerler Çizelge 3.10.'da verilmiştir.

Çizelge 3.10. İşletmelerin toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar durumları.

Parametreler	I. Grup	II. Grup	Genel Ortalama
Toplam Gelir (TL)	451 948,08	1 663 517,30	630 120,02
Toplam Maliyet (TL)	421 999,10	1 614 231,77	597 327,43
Net Kar/Zarar (TL)	29 948,98	49 285,53	37 792,59

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Net kar/zarar, toplam gelirden toplam üretim masraflarının çıkarılması ile hesaplanmıştır. Çizelgeye göre I. grup işletmelere ait net/kar zarar durumu işletmeler genel ortalamasının altında iken II. grup işletmelerin net/kar zarar durumu işletmeler

genel ortalamasının üstünde olduğu tespit edilmiştir. Aynı durumun toplam gelir ve toplam maliyet parametreleri için de tespit edilmiştir.

İşletmelerin hayvan başına toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar değerleri Çizelge 3.11.'de verilmiştir.

Çizelge 3.11. İşletmelerin hayvan başına toplam gelir, toplam maliyet ve net kar/zarar değerleri.

Parametreler	I. Grup	II. Grup	Genel Ortalama
Toplam Gelir (TL)	7 250,35	9 357,04	7 560,16
Toplam Maliyet (TL)	6 938,97	8 820,52	7 215,67
Net Kar/Zarar (TL)	311,38	536,52	344,49

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

3.3. İncelenen İşletmelerin Birim Maliyetler Bakımından İstatistiksel Analizi

İşletmelerin 58 tanesi yerli materyal ile 10 tanesi ise ithal materyal ile besicilik faaliyeti yürütmekte ve işletme sonuçları bakımından birim maliyetleri birbirlerine yakın bulunmuştu. Bu işletmelerin yerli ve ithal materyali kullanmasında ve işletme sonuçları bakımından birim maliyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin Mann Whitney U testinin sonuçları aşağıda Çizelge 3.12.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.22. İşletmelerin birim maliyetleri bakımından Mann Whitney U testi sonuçları.

Parametreler	1 Kg Karkas Maliyeti	1 Kg Canlı Ağırlık Maliyeti
Mann-Whitney U	200,500	282,000
Wilcoxon W	255,500	1993,000
Z değeri	-1,550	-0,139
p değeri	0,121	0,890

Çizelge incelendiğinde işletmelerin gruplar itibariyle besi materyalini ithal veya yerli hayvan tercih etmesinin 1 Kg karkas maliyeti ve 1 Kg canlı ağırlık maliyetleri bakımından $p < 0.05$ şartı sağlanamadığı için gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır.

3.4. Rantabilite Rasyolarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki işletmelere ait rantabilite rasyolarına ilişkin Çizelge 3.13. de sunulmuştur.

Çizelge 3.13. İşletmelere ait rantabilite rasyoları ve Output/Input Oranı.

Rantabilite Rasyoları	I. Grup	II. Grup	Genel
Mali Rantabilite (%)	4,58	5,67	4,74
Rantabilite Faktörü (%)	3,86	5,13	4,04
Output/Input	1,07	1,03	1,05

I. grup: Yerli Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler; II. grup: İthal Orjinli Hayvan Kullanan İşletmeler

Çizelgede mali rantabilite I. grup işletmelerde 4,58, II. grup işletmelerde 5,67, işletmeler genelinde ise 4,74 olduğu görülmektedir. Rantabilite faktörü ise I. grup işletmelerde 3,86, II. grup işletmelerde 5,13, işletmeler genelinde ise 4,04 olarak bu I. grup işletmelerde 4,58, II. grup işletmelerde 5,67, işletmeler genelinde ise 4,74 olarak bulunmuştur. Output/Input oranı I. grup işletmelerde 1,07, II. grup işletmelerde 1,03, işletmeler genelinde ise 1,05 çıkmıştır.

4. TARTIŞMA

Bu bölümde, bulgular kısmında tespit edilen verilerin kendi içerisinde yorumlanması ve de benzer araştırmalarda elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

I. grup işletme sahiplerinin çoğunluğu (%50) ilkokul mezunu iken II. grup işletme sahiplerinin çoğunluğu ise (%40) lise mezunudur. II. grup işletme sahiplerinin %70 kadarı lise ve üniversite mezunu olması nedeniyle iki grup arasında eğitim farkı olduğu ortaya çıkmaktadır. İşletmeler genel ortalamasında ise %44,1'i ilkokul, %13,2'si ortaokul, %26,5'i lise, %16,2'si üniversite mezunudur. Bulunan değerler (Eren 2006, Aydın 2011, Çelik 2014)'in bildirdiği değerlere benzer ancak üniversite mezunu oranı bu değerlerden yüksek çıkmıştır.

Yapılan araştırmalar neticesinde eğitim düzeyi yükseldikçe işletmelerin; kültür ırkı hayvan temini, besi süresi, besi şekli, hayvanların günlük canlı ağırlık artışı ve işletme net karı gibi konularda daha etkili ve verimli olduğu tespit edilmiştir (Eren 2006, Köknaroğlu ve ark 2007).

İşletme sahiplerinin %14,7'si sığır besiciliği ile ilgili seminer gibi eğitim faaliyetlerine katılmışlardır. I. grupta iki veteriner hekim, II. grupta ise bir veteriner hekim hekimliğin yanında sığır besiciliği de yapmaktadır.

İşletmeler genelinde yaş ortalaması 42,58, I. grup işletmelerin yaş ortalaması 42,91, II. grup işletmelerde ise yaş ortalaması 40,7'dir. İşletmeler genelinde üreticilerin %39,6'sı 31-40 yaş grubunda yer aldığı tespit edilmiştir. Sığır besiciliği yapanların sayısı en az 30 yaş altı gruptadır. Bu durum sığır besiciliği faaliyeti gençlerin ilgisini çekmediği ve kendilerine farklı sektörlerde iş aradığı şeklinde yorumlanabilir.

Üreticilerin işletme genelinde besicilik deneyimleri ortalama 14,5 yıldır. Bazı çalışmalarda (Eren 2006, Aydın 2011, Çelik 2014) besicilik deneyimi değeri bu çalışmadaki değerden yüksektir. Bu farklılığa neden olarak yapılan bu çalışmada yer alan besicilerin ortalama yaşlarının düşük olması düşünülmüştür.

İşletme sahiplerinin büyük bir kısmı sığır besiciliğini ek iş olarak yapmaktadırlar. Çelik yaptığı çalışmada, işletme sahiplerinin besicilik dışında ek iş yapmaları bu iş koluna yeterli emek ve zaman harcamalarına izin vermediği için elde edilen net karı olumsuz yönde etkilediğini bildirmişlerdir. Yine bu çalışmadaki

işletme sahiplerinin az bir kısmı ise karlı bir iş olduğu için sığır besiciliği yapmaktadırlar.

İşletme sahiplerinin %41,18'i sığır besiciliğini bırakma eğilimindedir. Üreticiler bunun sebebi olarak besilik hayvan materyali ve yem maliyetlerinin yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Yapılan çalışmada besi sistemi olarak daha çok açık serbest dolaşimli besi sistemi tercih edilmiştir. Bu sistem; hayvanların bakım, besleme ve idaresi kolay olması nedeniyle daha çok tercih edilmiştir. Bunun dışında besi performansının daha iyi olması ve diğer sistemlere göre daha karlı olması da açık serbest dolaşimli besi sisteminin tercih edilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

İşletme sahiplerinin %86,76'sı yılda bir defa, %10,29'u yılda iki defa, %2,94'ü yılda üç defa besi faaliyeti sürdürmektedir. Bu durum araştırma bölgesinde sığır besi faaliyetlerinin belirli dönemlerde yoğunlaşarak arzın da bir dönemde artmasına ve yıl genelinde arz-talep dengesinin istenildiği şekilde sağlanamamasına neden olmaktadır. Bu şekilde işleyen piyasa koşullarında önemli fiyat dalgalanmaları meydana gelmekte ve üreticilerin dezavantajına durumlar yaşanabilmektedir.

İşletme sahiplerine göre, Türkiye'de kırmızı ette fiyatların artışının ana nedenini, aracılardan piyasayı bozması ve istikrarsızlığa neden olmasıdır. İşletme sahiplerinin önemli bir kısmı ise bu durum için yem fiyatlarının pahalı olması ve süt sığırıcılığının karlı olmaması nedeniyle yaşanan sorunlar ve buna bağlı zaman zaman ortaya çıkan damızlık hayvan kesimlerinin neden olduğunu bildirmişlerdir. Aydın ve ark. yaptıkları çalışmada canlı hayvan ve kırmızı et fiyatlarındaki istikrarsızlık sonucu artan mali risk, besicilerin üretimle ilgili hedef ve beklentilerini olumsuz yönde etkilediğini bildirmişlerdir (Aydın ve ark. 2011). Geçmişten günümüze hala sektörde birtakım yapısal sorunların çözülemediği görülmektedir.

Yapılan çalışmada işletme sahipleri ithalat politikasının Türkiye hayvancılığına katkısının, Türkiye'de kırmızı et fiyatlarına etkisinin olumsuz olduğunu ve Türkiye hayvancılığının geleceğini olumsuz etkileyeceğini düşünmektedirler. Daha önceki yapılan araştırmalarla ülkemizde yapılan canlı hayvan ve kırmızı et ithalatının üreticiyi, kırmızı et üretimini ve ülke ekonomisini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (Aydın ve ark 2012, Aydın ve ark 2011, Sakarya

ve Aydın 2011). Bu araştırmalardaki olumsuz düşünce ile araştırma kapsamındaki besicilerin düşüncesinin aynı olduğu belirlenmiştir.

Karlı ve verimli bir besicilik faaliyeti için besi materyalinin ırkı, cinsiyeti ve yaşı besi performansında önemli bir etkiye sahiptir (Topcu ve Demir, 2005). Araştırma kapsamındaki ilçelerde sığır besiciliği ağırlıklı olarak Holştayn, Simental ve Montofon kültür ırkları ve bu ırkların melezleri ile yapılmaktadır. Kültür ve melez ırkların kullanılması; hayvansal üretimin gelişmesi ve kırsalda sosyo-ekonomik kalkınmanın başarılabilmesinde önemli sayılabilecek bir olgudur (İmik ve ark 2000).

Besi süresi işletmeler genelinde ortalama 303,16 gün olarak bulunmuştur. I. ve II. grup işletmelerde bu değer genel ortalamaya yakın olduğu görülmüştür. Besi süresi günlük canlı ağırlık artışı ve 1 kg CAA için tüketilen kuru madde cinsinden yem miktarına etki etmektedir. Nitekim, yapılan bir çalışmada besi süresi uzadıkça; günlük CA artışının düştüğu, 1 kg CAA için tüketilen kuru madde cinsinden yem tüketiminin arttığı bildirilmiştir (Özlütürk ve ark 2008). Besi süresinin uzaması neticesinde gerçekleşen geç kesimlerden dolayı çok büyük kaynak kayıpları da ortaya çıkmaktadır (Topcu 2004). Besi devam ederken günlük besi giderinin, günlük canlı ağırlık artışı değerine eşit olduğu zaman besiyeye son verilmelidir (Sakarya ve Günlü 1996). Tespit edilen besi süresi bazı çalışmalardan (İmik ve ark 2000, Çiçek 2002, Hazneci 2007, Yücel 2007, Aydın ve Sakarya 2012, Çelik 2014, Can 2015) yüksek bulunmuştur. Bu açıdan çalışmadaki işletmelerin karlı bir besicilik yapmadıkları söylenebilir.

Sığır besicilik faaliyetinde besi başı canlı ağırlığın işletmenin karlılığı üzerine önemli etkisinin bulunduğunu ve besi başı canlı ağırlık geriledikçe; işletme karlılığının arttığı bazı çalışmalarda belirlenmiştir (Zoral 1973, Cevger ve ark 2003). Yapılan incelemede araştırma kapsamındaki işletmelerde besi başı canlı ağırlığın genel ortalaması 250,79 kg olarak bulunmuştur. I. grup işletmeler genel ortalamaya yakın iken II. grup işletmelerde bu değer 284,4 kg'a kadar yükselmiştir. Bulunan bu besi başı canlı ağırlığı değerlerinin çalışmadaki işletmelerin karlılığına olumsuz olarak yansıdığı söylenebilir. Bulunan bu değerler (Akbulut ve ark 1995) yapılan çalışmadan düşük; Yapılan bazı çalışmalardan ise yüksek çıkmıştır (İmik ve ark 2000, Çiçek 2002, Altuntaş ve Arpacık 2004, Aydın ve Sakarya 2012, Çelik 2014, Can 2015).

İşletmeler genel ortalamasında günlük canlı ağırlık artışı 1250 gr olarak tespit edilmiştir. I. grup işletmeler genel ortalamaya yakın iken II. grup işletmelerde bu değer genel ortalamadan yüksektir. Bu durum, I. grup işletmelerde kullanılan rasyon içeriğinin bilinçli bir şekilde hazırlanamamasından kaynaklanabileceği gibi; II. grup işletmelerin beside daha çok kültür ırkları ve melezlerini kullanmasına da bağlanabilir. Tespit edilen ortalama günlük canlı ağırlık artışı yapılan bazı araştırmalardaki değerlerden yüksek bulunmuştur (Sakarya ve Günlü 1996, Hazneci 2007, Aydın ve Sakarya 2012, Çelik 2014, Can 2015, Muižniece ve Kairiša 2016). Elde edilen bu değerler bazı çalışmalara ise benzer bulunmuştur (İmik ve ark 2000, Çiçek 2002, Syrůček ve ark 2017).

Sığır besiciliğinde, genç olan hayvanların yemden yararlanma oranının daha yüksek olması ve 1 kg CAA için tüketilen kuru madde cinsinden yem miktarındaki azalması sebepleriyle işletmenin de karlılığının arttığı bildirilmektedir (Tüzmen 1995, İmik ve ark 2000, Cevger ve ark 2003). Araştırma kapsamına alınan işletmelerde 1 kg canlı ağırlık artışı için tüketilen kuru madde cinsinden yem miktarı genel ortalaması 10,28 kg bulunmuştur. I. ve II. grup işletmelerde bu değer genel ortalamaya yakın olduğu görülmüştür. Bu değerler bazı çalışmalardan yüksek olduğu tespit edilmiştir (Sakarya ve Günlü 1996, İmik ve ark 2000, Çiçek 2002, Cevger ve ark 2003, Aydın ve Sakarya 2012, Can 2015).

İşletme karlılığını doğrudan etkileyebilecek bir başka teknik özellik olan karkas randımanı sırasıyla, işletmeler genel ortalaması %53,71; I. grup işletmelerde %53,17; II. grup işletmelerde %56,86 olduğu görülmüştür. I. grup işletmelerde bu değer genel ortalama ile benzer iken II. grup işletmelerde ise genel ortalamadan yüksek çıkmıştır. Genel ortalama İmik ve ark, Gözener ve Sayılı'nın çalışmalarına benzer; Koç ve Akman, Aydın ve Sakarya'nın bulduğu değerden ise düşüktür (İmik ve ark 2000, Gözener ve Sayılı 2015, Koç ve Akman 2003, Aydın ve Sakarya 2012).

Araştırma kapsamındaki işletmelerde maliyeti oluşturan masraf unsurları arasında besilik materyal maliyeti ilk sırayı almaktadır. Genel ortalama %49,22 olarak bulunmuş, I. ve II. grup işletmelerin ortalaması bu genel ortalamaya yakındır. Bu değerler Çiçek ve Can'ın yaptığı çalışmadan düşük (Çiçek 2002, Can 2015), bazı çalışmaların bildirdiği değerlerden yüksektir (İmik ve ark 2000, Aydın ve Sakarya 2012, Yücel 2007, Uğurtaş 2008, Çelik 2014, Malole ve ark 2014, Gözener ve Sayılı 2015). Diğer çalışmalardan yüksek olmasının nedeni, işletme verilerinin alındığı

tarihte Türkiye kırmızı et piyasasında yaşanan fiyat dalgalanmaları, artışları ve ithalat kararlarının canlı hayvan fiyatlarında meydana getirdiği artışlar olabilir.

Masraf unsurları içerisinde ikinci en büyük pay %32'98'lik genel ortalama ile yem masraflarına aittir. I. ve II. grup işletmelerin ortalaması bu genel ortalamaya yakındır. Bu değerler (Çiçek 2002, İmik ve ark 2000, Aydın ve Sakarya 2012, Can 2015)'nın bildirdiği değerlerden yüksektir. Bu durumun nedeni olarak incelenen işletmeler yem teminini kendi üretiminden çok yemi satın alarak sağlaması ve yem fiyatlarındaki (özellikle kesif yem) dalgalanmalardan kaynaklandığı gösterilebilir. Yine bulunan bu değerler (Uğurtaş 2008, Malole ve ark 2014) yaptığı çalışmadan düşüktür, (Çelik 2014 ve Yücel 2007)'in yaptığı çalışmaya ise yakındır. İşletmelerin optimum sayıda besi hayvanını besiye almaları, silaj yem kullanımı ve yem üretimini kendilerinin yapması ile birim maliyetleri azaltmaları mümkün olabilir.

Üretim masrafları içerisinde işçilik masrafları üçüncü sıradadır. İşletmeler genel ortalaması %8,67 olarak bulunmuştur. I. grup işletmelerdeki bu değer genel ortalamaya benzer iken II. grup işletmelerde ise bu değer genel ortalamadan düşük çıkmıştır. Bunun nedeni olarak II. grup işletmeler daha modern ve teknoloji kullanımı ile besicilik yapmaları gösterilebilir. Bu durum II. grup işletmelerin işgücünü daha verimli kullandığını gösterir. İşçiliğin işletmeler ortalaması, (Aydın ve Sakarya 2012, Çelik 2014) bulduğu değerlerden düşük, (İmik ve ark 2000, Çiçek 2002, Yücel 2007, Uğurtaş 2008, Malole ve ark 2014, Can 2015)'nın bulduğu değerlerden ise yüksektir. Bu durumun nedeni olarak aile işgücünün hesaplanmasındaki metod farklılığı ve yıllar arasındaki işgücü maliyetlerindeki değişimlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Veteriner sağlık giderleri, amortismanlar, bakım-onarım masrafları, genel idare giderleri, diğer giderlere ait değerler her iki grupta birbirine benzerdir. Bu değerler işletmeler genel ortalamasına da yakın değerler olarak bulunmuştur.

İncelenen işletmeler için besi sonu maliyetleri olarak 1 kg karkas maliyeti, 1 kg CA artışı maliyeti ve 1 kg CA maliyeti hesaplanmıştır. 1 kg karkas, CA artışı ve CA maliyetine ait değerler yönünden I. ve II. grup işletmeler arasında önemli farklılıklar tespit edilmemiştir. Aydın ve Sakarya yaptıkları çalışmada 1 kg karkas, 1 kg CAA, 1 kg CA maliyetini sırasıyla 12,29 TL (8,09\$), 5,84 TL (3,84\$), 6,99 TL (4,60\$) olarak bulmuşlardır. Köknaroğlu ve ark. 2005 yılında yaptıkları çalışmada bu

değerler; 7,64 TL (5.64\$), 4,73 TL (3,49\$) ve 4,35 TL (3,21\$) olarak çıkmıştır. Gözener ve Sayılı 2015 yılında yaptıkları çalışmada yerli, melez ve kültür ırkında sırasıyla 1 kg CA maliyeti, 8,23 TL (4,44\$), 7,02 TL (3,79\$) ve 5,47 TL (2,95\$); 1 kg CA artış maliyeti, 4,26 TL (2,30\$) ile en yüksek düzeyde yerli ırk, 3,15 TL (1,70\$) ile de en düşük düzeyde kültür ırkı hayvanlara ait olduğunu bildirmişlerdir. Berthiaume ve ark, 1 kg CAA maliyetini \$1.20 (1,80 TL)-\$1.65 (2,48 TL) arasında hesaplamıştır (Köknaroğlu ve ark 2006, Aydın ve Sakarya 2012, Gözener ve Sayılı 2015).

İşletmelerin net kar/zarar durumları her iki grup için de pozitif çıkmıştır. I. grup işletmelere ait net/kar zarar durumu işletmeler genel ortalamasının altında iken II. grup işletmelerde ise işletmeler genel ortalamasının üstünde olduğu bulunmuştur. II. grup işletmelerin daha karlı olduğu tespit edilmiştir. II. grup işletmeler daha bilinçli, daha modern ve teknoloji kullanımı ile besicilik yapmaları gösterilebilir ya da birinci öncelikli yaptıkları iş olması nedeniyle daha karlı oldukları düşünülebilir.

Bu çalışmadaki işletmelerin ekonomik verimliliği yönünden ekonomik rantabilite ve rantabilite faktörü değerlendirmesi de yapılmıştır. Yapılan rantabilite faktörü değerlendirmesine göre; her 100 TL'lik gayri safi hasılanın I. grup işletmeler için 3,86'sı, II. grup işletmeler için 5,13'ü ve işletmeler genelinde ise 4,04'ü saf hasıla olarak çıkmıştır. İncelenen dönemde cari faiz oranı 4,73 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla işletmelerin cari faiz oranının altında ya da cari faiz oranına çok yakın bir kar elde ettikleri belirlenmiştir. Bu şartlar altında sığır besiciliğinin çok karlı olmadığı, sermayenin alternatif maliyeti göz önüne alındığında alternatif maliyetin altında bir gelir elde edildiğini söylemek mümkündür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İşletme sahipleri ile yapılan anketler neticesinde sığır besiciliği ile ilgili bazı sorunlar tespit edilmiştir. Bu bölümde bu sorunlar ve bunların çözümüne ilişkin öneriler ile bu çalışmanın sonucuna yer verilmiştir.

Kasaplık hayvan tedarikinde ve pazarlanmasında aracılardan piyasa bozması ve piyasadaki oligopsonik yapı üreticiler aleyhine işlemekte ve istikrarsızlıktan dolayı olmaktadır. Bu sorun gerek girdi tedarikinde gerekse besi sonu hayvanların/kesime sevk edilmesinde üretici maliyetlerinden bağımsız tek yanlı bir fiyat oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum üreticilerin kazancının düşmesine, tüketicinin ise daha pahalıya ürün almasına yol açmaktadır. Üretici ve tüketici refahını olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda hem aracı sayısının hem de aracı marjlarını azaltıcı tedbirler alınması gerekmektedir. Kasaplık hayvan ve et ticareti konusunda ülke içerisinde üreticiden tüketiciye kadar olan zincirde hem üreticiyi hem de tüketiciyi koruyacak önlemler alınmalıdır.

İşletme sahiplerinin belirttiği sorunlardan bir tanesi de sığır besiciliğinde önemli girdi unsurlarından olan yem giderleridir. Besiciler için yem maliyetinin önemli ölçüde azaltılması büyük önem arz etmektedir. Bu bakımdan yem bitkisi üretimine yönelik desteklerin artarak devam etmesi, mera ıslah çalışmalarına hız verilmesi ve meraların korunması üzerine birtakım tedbirler alınması besiciler için faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Süt sığırıcılığının karlı olmaması nedeniyle yaşanan sorunlar ve buna bağlı zaman zaman ortaya çıkan damızlık hayvan kesimleri de besicilik için ciddi sorundur. Süt ve kırmızı et alt sektörleri birbirinin rakibi veya alternatifi değil bütünleyicisidir. Süt fiyatlarındaki dalgalanmaların ve inek sütü ile sığır eti üretiminin birbirlerini olumsuz etkilemesinin önüne geçecek stratejilerin ortaya konulması gerekmektedir. Ayrıca süt sığırıcılığının çıktısı olan erkek buzağılar sığır besiciliğinin girdisi olması nedeniyle buzağı ölümlerinin azaltılması için gerekli tedbirler kısmen alınmış olsa da bu tedbirlerin artırılması ve geliştirilmesi üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

Bulaşıcı hayvan hastalıkları da sığır besiciliğinde karlılığı etkilemektedir. Hayvan hastalıkları ile mücadele ve eradikasyon çalışmalarında uygulanan yöntemler ve stratejiler geliştirilmelidir. Ülke içi ve dışı hayvan hareketleri denetimleri daha

yeterli ve etkili hale getirilmelidir. Bu konuda özellikle celeplere ciddi yaptırımlar uygulanmalıdır. Çünkü hastalık çıkışı yapılan bölgelerden veteriner sağlık raporu almadan hayvan satışı yaparak bulaşıcı hayvan hastalıklarının yayılmasına sebebiyet vermektedirler. Bulaşıcı hayvan hastalıklarının mücadelesinde uygulanan aşılama kampanyaları ile üreticilerin eğitim, seminer gibi faaliyetlerle bilinçlenmeleri sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmada hayvancılık desteklemeleri için üreticiler her ne kadar olumsuz bir görüş bildirmeseler de aslında desteklemeler tam anlamıyla istenilen amaca hizmet etmemektedir. Hayvancılık desteklemeleri üretimi teşvikten daha çok bulaşıcı hayvan hastalıkların aşularının yaptırılması, hayvan hareketlerinin kontrolü gibi bazı uygulamalar için aracı olarak kullanılmaktadır. Desteklemelerin üreticilerin taleplerini ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde, üretimi daha çok teşvik edici olmasına özen gösterilerek geliştirme çalışmaları yapılmalı ve bu çalışmalar artırılmalıdır. Özellikle desteklemeler üretim sürecinde üreticilerin aleyhine işleyecek bir hale dönüştürülmemeli ve besi başlangıcında mevcut şartlara göre kendini hazırlayan üreticilerin ekonomik faaliyetini olumsuz etkileyecek girişimlerden uzak durulmalıdır.

Kasaplık hayvan ve et ithalatı kırmızı et üretiminde istenmeyen yanları ile sıkça tartışılmaktadır. Yapılan ithalat ve uygulama süresindeki belirsizlik, fiyatların düşeceği tedirginliğini oluşturarak besicilerin ellerindeki kesim olgunluğuna ulaşmamış hayvanlarını kesime göndermelerine neden olabilmektedir. Hatta üreticilerin bazıları işletmesindeki bütün hayvanlarını elden çıkararak sektörü bırakma kararı alabilmektedir. İthalat başlangıçta et arzının artmasını ve fiyat düşüklüğünü sağlayabilmektedir. Ancak orta ve uzun vadede kesim olgunluğuna ulaşmamış hayvanların kesilmesi, bazı üreticilerin sektörü bırakması, fiyat istikrarsızlıklarının oluşması, bulaşıcı hastalık tehlikesi gibi ciddi sorunlara yol açmakta ve kırmızı et üretiminde tamamen dışa bağımlı olmamıza neden olabilir. Kasaplık hayvan ve et ithalatının önüne geçebilmek ya da kademeli olarak ithalatı bitirmek için ülke içinde kasaplık hayvan üretimi ve canlı hayvan stoku artırılarak, kırmızı et piyasasında arz talep dengesi sağlanarak gerçekleştirilebilir. İthalat bu amacın gerçekleştirilmesinin bir aracı olarak görülmelidir.

Sonuç olarak, yerli orijinli ve ithal besi materyali kullanan işletmelerin maliyeti oluşturan masraf unsurlarında, 1 kg CA maliyeti ve 1 kg karkas maliyetinde

önemli bir farklılık tespit edilememiştir. Bu iki grup işletmenin gelirleri ve karları arasında az miktar farklılık bulunsa da; bu durum ithal besi materyali ile besicilik yapan işletmeler diğer gruba göre daha bilinçli, teknolojiyi kullanabilen, daha modern işletmecilik anlayışında olmalarından kaynaklanabilir. Kasaplık hayvan ve et ithalatı, sektördeki sorunların çözümü için her ne kadar önerilmese de alınan kararlarla bazı dönemlerde gerçekleştirilmektedir. Bu projenin sonuçları ithalat konusunda karar vericilere ve sektördeki üreticilere yol gösterici olması bakımından önemlidir.

6. KAYNAKLAR

- Açıl AF, 1977. Tarımsal Ürün Maliyetlerinin Hesaplanması ve Memleketimizde Tarımsal Ürün Maliyetlerindeki Gelişmeler. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No: 665. Şark Matbaası. Ankara: 61.
- Ahlatcı MB, 2015. Kırsal Kalkınma Politikalarında Beşeri Sermaye Sorunu: Konya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akbulut Ö, Tüzemen N, Aydın R, 1995. Esmer ve Siyah-Alaca tosunların açık ahırlarda besi performansı ve karkas özellikleri. Tübitak Doğa-Vet. Hay. Dergisi 19: 409-416.
- Akcan A, Alpan O, Arpacık R, Deliömeroğlu Y, 1996. Simental erkek danaların besi performanslarının açık ve kapalı ahır sistemlerinde karşılaştırılması. Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi 36: 21-31.
- Alpan O, 1972. Esmer, Holştayn ve Simental erkek danalarında besi kabiliyeti ve karkas özellikleri. A.Ü. Vet. Fak. Derg. 19: 388-400.
- Alpözen CM, 2017. Konya-Sarayönü Gözlu Tarım İşletmesi Müdürlüğüne Ait Sulu Ziraat Alanlarındaki Su Kaynaklarının Sulama Suyu Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Altuntaş M, Arpacık R, 2004. Farklı yaşlarda besiye alınan Simental tosunların besi performansı ve optimum kesim ağırlıkları. Lalahan Hay. Arast. Enst. Derg. 44: 7-16.
- Aral S, Cevger Y, 2000. Türkiye’de Cumhuriyetten Günümüze İzlenen Hayvancılık Politikaları. Türkiye 2000 Hayvancılık Kongresi, 35-68.
- Arpacık R, Nazlıgül A, Beyhan Z, Atasoy F, 1994. Esmer ırk danalarda besi başı ağırlığının besi performansı ve besi ekonomisine etkisi. Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi 34: 79-89.
- Aydın E, 2011. Kars ve Erzurum İlleri Sığır Besi İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın E, Can MF, Aral Y, Cevger Y, Sakarya E, 2012. Türkiye’de Canlı Hayvan ve Kırmızı Et İthalatı Kararlarının Sığır Besicileri Üzerine Etkileri. AB Uyum Sürecinde Türkiye Hayvancılık Kongresi, Kongre Kitabı 733-744.
- Aydın E, Can MF, Aral Y, Cevger Y, Sakarya E, İşbilir S, 2011. Türkiye’de Son 25 Yılda Kırmızı Et Fiyatlarındaki Değişimler ve İthalat Kararlarının Etkilerinin Analizi. Vet Hekim Der Derg 82(1): 3-13.
- Aydın E, Sakarya E, 2012. Kars ve Erzurum illeri entansif sığır besi işletmelerinin ekonomik analizi. Kafkas Üniv. Vet. Fak. Derg. 18: 997-1005.
- Bakshinejad M, 2015. Economic Analysis of Small Scale Cow Fattening In Iran, American – Eurasian Network for Scientific information, Research Journal of Fisheries and Hidrobiology, 394-399.
- Başpınar H, Ogan M, Balcı F, 1999. Polonya Holştayn erkek danaların besi performansı ve karkas özellikleri. Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi 1-6.

- Berthiaume R, Mandell I, Faucitano L, Lafreniere C, 2006. Comparison of alternative beef production systems based on forage finishing or grain-forage diets with or without growth promotants: 1. Feedlot performance, carcass quality, and production costs, *J Anim Sci*, 84, 2168-2177.
- Cevger Y, Güler H, Sarıözkan S, Çiçek H, 2003. The Effect of Initial Live Weight on Technical and Economic Performance in Cattle Fattening.
- Çağı U, 2006. Antakya Yöresi Besi Sığırcılığı İşletmelerinin Bilimsel Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hatay 12-26.
- Çelik C, 2014. Kırşehir İli Merkez İlçede Sığır Besiciliği Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çiçek H, 2002. Afyon İli Sığır Besiciliği İşletmelerinde Karlılık ve Verimlilik Analizleri. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiftci İ, 2015. Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliklerinin Sürdürülebilir İşletmecilik Modeli; Konya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Demircan V, Köknaoğlu H, Yılmaz H, 2007. Effect of Season on Beef Cattle Performance and Profitability, *Vol 40 (1) 19-23*.
- Eren E, 2006. Kahramanmaraş İli Göksun İlçesinde Sığır Besiciliği Yapan İşletmelerin Yapısı ve Sorunları. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Fidan H, 1992. Çorum İlinde Sığır Besiciliği Yapan Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Hayvansal Ürünlerin Maliyet Unsurlarının Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 268-277.
- Fidancı M, 2014. Farklı Ülkelerden İthal Edilen Etçi Sığır Irklarının Besi Performansı Yönünden Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gözener B, Sayılı M, 2015. Tokat İli Turhal İlçesinde Sığır Besiciliğinde Üretim Maliyeti ve Canlı Ağırlık Artışına Etki Eden Faktörler. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 288-299.
- Gündoğmuş E, 1993. Ankara İli Çubuk İlçesi Sığır Besiciliği İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 148-156.
- Han Y, 2008. Diyarbakır İli Ergani İlçesinde Besi Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Genel Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van, 22-25.
- Hazneci K, 2007. Amasya İli Suluova İlçesinde Sığır Besiciliği Yapan İşletmelerin Etkinlik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun, 54-62.
- İmik H, Günlü A, Tekerli M, Koçak S, 2000. Afyon ilinde yapılan sığır besiciliğinin ekonomik analizi ve karlı bir besicilik için alınması gerekli önlemler. *Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 40, 1-15.
- Kabukçu MA, 1976. Elazığ ili seker şirketi besi bölge şefliğince yönetilen sığır besi işletmelerinin ekonomik analizi. *A.Ü Elazığ Vet. Fak.*
- Karkacier O, 1991. Tokat-Turhal Sığır Besiciliği İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bornova-İzmir 108-115.

- Karlı MA, 2008. Besi Sığırlarının Beslenmesi, Hayvan Besleme ve Beslenme Hastalıkları. Editörler: Sarı M, Çerçi İH, Deniz Suphi, Şahin K, Tatlı Seven P, Şahin N, Çiftçi M, Bolat D, Önel AG, Azman MA, Güler T, Karlı MA, Nursoy H, Bingöl NT, Malatya: Medipres, syf. 215-244.
- Kaya H, 2006. Organik Olarak Açık Ahırlarda Yetiştirilen İsveç Kırmızısı ve Siyah Alaca Danaların Performans Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kılıç A, 1996. Sığır Besisi. 1. Baskı, İzmir, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 523.
- Koç A, Akman N, 2003. Farklı ağırlıklarda besiyeye alınan ithal edilmiş siyah-alaca tosunların besi gücü ve karkas özellikleri. Hayvansal Üretim, 44: 26-36.
- Konya Teknokent, 2013. Konya İli Tarım Sektörü Yatırım Kılavuzu, Genel Bigiler.
- Köknaoğlu H, Demircan V, Yılmaz H, Dernek Z, 2007. Besi sığırcılığı üretim faaliyetinde üreticilerin eğitim düzeylerinin besi performansı ve karlılığa etkisi. V. Ulusal Zootekni Kongresi, 5-8 Eylül, Van.
- Köknaoğlu H, Yılmaz H, Demircan V, 2006. Afyon ili besi sığırcılığı işletmelerinde kesif yem oranının besi performansı karlılığa etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 1: 41-51.
- Malole JL, Kadigi RJM, Sangeda AZ, 2014. Costs and Benefits of Beef Cattle Fattening Schemes in some Selected Areas of North West Tanzania, Iranian Journal of Applied Animal Science (2014) 4(4), 699-706.
- Muižniece I, Kairiņa D, 2016. Different Beef Breed Cattle Fattening Results Analysis, Agricultural Sciences (Crop Sciences, Animal Sciences) Vol 1, 27-62.
- Okoruwa VO, Obadak FO i, Ibrahim G, 2005. Profitability of beef cattle fattening in the cosmopolitan city of Ibadan, Oyo State. Moor Journal of Agricultural Research Vol. 6 (1&2) pp. 45-51.
- Oktay AR, 1986. Besi Sığırcılığında Verimlilik Ölçümü. Milli Produktivite Merkezi Yayınları. No: 345. Ankara.
- Özkan U, 2003. Bayburt İl'inde Sığır Besiciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özlütürk A, Esenbuğa N, Yanar M, Ünlü N, Macit M, Kopuzlu S, 2008. The effect of duration of finishing period on the performance, slaughter, carcass, and beef quality characteristics of Eastern Anatolian Red Bulls. Turk J Vet Anim Sci, 32 (6): 441-448.
- Papa L, Kume K, 2010. The Effect of Holstein X Meat Cattle Breeds Crosses(F1) on Meat Production Increasing in Small Scale Farms Conditions, Journal of Tekirdag Agricultural Faculty.
- Sakarya E, Aydın E, 2011. Türkiye'nin Canlı Hayvan ve Sığır Eti İthalatı. ATB Yayın Organı, BorsaVizyon Dergisi.
- Sakarya E, Günlü A, 1996. Limuzin x Jersey (F1) melezi ve Holştayn Irkı tosunlarda optimal besi süresinin tespiti üzerine bir araştırma. Ankara Üniv Vet Fak Derg, 43, 113-120.
- Syrůček J, Kvapilík J, Bartoň L, Vacek M, Stádník L, 2017. Economic Efficiency of Bull Fattening Operations in the Czech Republic, acta universitatis agriculturae et silviculturae mendeliana brunensis Volume 65 Number 2, 527-536.

- Şahin A, Miran B, Yıldırım İ, Önenç A, Alçiçek A, 2009. Fattening costs of beef breeds reared under controlled conditions and the determination of optimum fattening period. Turk. J. Vet. Anim. Sci. 33(6): 485-492 TÜBİTAK.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB) HAYGEM, 2015. Kırmızı Et Stratejisi. Ankara, 55-64.
- T.C. Konya Valiliği, 2017. Genel Bilgiler- Nüfus ve Dağılımı, <http://www.konya.gov.tr/nufus-ve-dagilimi>.
- Topcu Y, 2004. Erzurum ili sığır besiciliği işletmelerinde girdi kullanımı ve üretim maliyeti üzerine bir araştırma, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 65-73.
- Tuncer Ş, 1984. Türkiye'de Sığır Besiciliğinin Temel İlkeleri. Selçuk Üniv Vet Fak Derg, Özel Sayı, 61-76.
- Tunçer H, Özbeyaz C, 2009. Holştayn ırkı sığırlarda pubertadan sonra farklı sürelerde sınırlı yemlemenin besi performansı, kesim-karkas özellikleri ve besi maliyetine etkisi. Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi 49: 1-15.
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017a. <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/menu.zul>
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017b. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017c. <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=vt>
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017d. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017e. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=92&locale=tr>
- TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, 2017f. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=101&locale=tr>
- Tüzmen N, 1995. Farklı yaş ve farklı barındırma sistemlerinde esmer ırkı tosunların besi performansları. Ata Ü Zir Fak Dergisi, 26, 9-20.
- Ugurtaş FT, 2008. Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Beldesi'nde Sığır Besiciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 58-61.
- Yücel S, 2007. Ankara İli Tarım İşletmelerinde Sığır Besiciliği Üretim Faaliyetlerinin Teknik ve Mali Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara 24-34.
- Zoral KY, 1973. Erzurum ve Erzurum İllerinde Yapılan Ahır Besiciliğinin Ekonomik Analizi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:149, Sevinç Matbaası, Erzurum.
- GİB, 2017. Gelir İdaresi Başkanlığı amortismanlar tablosu. http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Yararli_Bilgiler/amortisman_oranlari.pdf.
- Botev Z, Ridder A, 2017. "Variance Reduction". Wiley StatsRef: Statistics Reference Online: 1--6. doi:10.1002/9781118445112.stat07975.
- Shahrokh Esfahani, Mohammad; Dougherty, Edward R. 2014. "Effect of separate sampling on classification accuracy". Bioinformatics. 30 (2): 242–250. doi:10.1093/bioinformatics/btt662. PMID 24257187.

7. EKLER

Kadınhanı ve Sarayönü İlçeleri Sığır Besi İşletmelerine Ait Anket Formu

.../.../... :

İsminiz :

Adresiniz :

Yaşınız :

Eğitim bilginiz nedir?

1.İlkokul 2.Ortaokul 3.Lise 4.Üniversite

Sığır besiciliği dışında başka bir iş yapıyor musunuz?

1.Evet 2.Hayır

Ne zamandan beri sığır besiciliği yapmaktasınız?

Sığır besiciliği hakkında eğitim aldınız mı?

1. Evet 2. Hayır

Sığır besiciliği yapma sebebiniz nedir?

1.Karlı olması 2.Ek iş 3. Başka bir iş imkanı olmaması

4.Diğer

Süt sığırcılığı yapıyor musunuz?

1.Evet 2.Hayır

Yukarıdaki soruya cevap “HAYIR” ise, süt sığırcılığı yerine besi sığırcılığını tercih sebebiniz nedir?

1. Sermayesinin düşük olması
2. Bu yetiştiricilikte tecrübe sahibi olmak
3. İşgücü ihtiyacının az olması
4. Diğer

İlerleyen yıllarda sığır besiciliğini bırakmayı düşünüyor musunuz?

1.Evet 2.Hayır

Yukarıdaki soruya cevabınız “EVET” ise nedenleriniz nelerdir?

1. Masrafların yüksek olması
2. Fiyatların düşük olması
3. Pazarlama güclüğü
4. Ekonomik kriz
5. Devlet desteğinin olmaması
- 6.Diğer

Bir besi döneminde en sık karşılaştığınız hayvan hastalıkları nelerdir?

.....,,,

İşletmenin sahip olduğu toplam arazi miktarı.....

Sulanabilir arazi miktarı.....

Yem bitkisi üretimi yapıyor musunuz?

1. Evet

2. Hayır

Yukarıdaki soruya cevap “EVET” ise, yem bitkilerinin ekildiği alan miktarı ve dekar başına elde edilen verim.....

1.

2.

3.

4.

Yem bitkisi üretimi için devlet desteği alıyor musunuz?

1. Evet

2. Hayır

.....için,ton-dönüm/TL

.....için,ton-dönüm/TL

.....için,ton-dönüm/TL

GİDERLER

Hayvansal Üretimde Kullanılan Bina ve Ekipmanların Bilgisi

Bina/Makine-Ekipman	Fiziki Durumu	Mülkiyet				Ekonomik Ömrü
		Kira	Sahibi ise			
			Elde Edilme Tarihi	İktisap Değeri	Şimdiki Değeri	

İşletmenin kurulu ahır kapasitesi (baş).....

Kapasiteyi artırma düşünceniz var mı?

1. Evet (.....baş)

2. Hayır

Besiye aldığınız hayvanları nereden temin etmektesiniz?

- 1.Kendi buzağılarım
- 2.Hayvan pazarların temin etmekteyim
- 3.İthal
- 4.Kamu kurum ve kuruluşlarından

Besiye aldığınız hayvanları ne kadara temin ettiniz.....

Sığır besiciliğinde daha çok hangi ırkları tercih ediyorsunuz.....

.....

Tercih ettiğiniz ırkı seçme nedenleriniz.....

.....

Hayvanların beside kalma süresi (gün).....

Besi başlangıcındaki hayvan sayısı.....

Besi başı hayvanların ortalama canlı ağırlıkları.....

Besi sonu hayvanların ortalama canlı ağırlıkları.....

Hayvanların ortalama sıcak karkas ağırlığı.....

Tercih ettiğiniz besi sistemi hangisidir?

- 1.Açık serbest dolaşimli
- 2.Açık bağlı
- 3.Kapalı serbest dolaşimli
- 4.Kapalı bağlı
- 5.Diğer.....

Tercih ettiğiniz besi sistemini seçme nedeniniz nedir?

- a)Geleneksel olduğu için
- b)Diğer sistemlere göre daha sağlıklı olması
- c)Bakım, besleme ve idaresi kolay olduğu için
- d)Besi performansına önemli etkide bulunması
- e)Diğerlerine göre karlı olması
- f)Kredi ve teşviklerden yararlanma imkanı sağlaması
- g)Diğer.....

Bir yılda kaç defa besi yapmaktasınız.

a)1

b)2

c)3

d)4 ve üzeri

Şu anki fiyatlardan memnun musunuz?

1. Evet

2.Hayır

Besi süresince kullanılan kaba yemler, miktarları ve fiyatları

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Besi süresince kullanılan kesif yemler, miktarları ve fiyatları

.....
.....
.....
.....
.....
.....

İşletmede çalışan işgücü

Aile İşgücü Yabancı İşgücü Yaş Cinsiyet Ücret

1.

2.

3.

4.

Bir besi döneminde besideki hayvanlar için harcanan veteriner-sağlık masarfları.....
.....
.....

Bir besi dönemi için harcanan bazı giderler:

Elektrik.....

Su.....

Akaryakıt.....

Hayvan altlığı.....

Hayvan ya da işletme sigortası.....

İşletmenizi kurarken kredi kullandınız mı ya da devlet desteği aldınız mı?

1. Evet (.....)

2. Hayır

İŞLETMENİN GELİRLERİ

Besi sonu hayvanların satışından elde edilen toplam gelir.....TL

Tali Gelirler

Besi döneminde ölen hayvan sayısı

.....baş.....ırk1.....sebepden.....TL

.....baş.....ırk1.....sebepden.....TL

Besiden çıkararak satmak zorunda kaldığınız hayvan sayısı

.....baş.....ırk1.....sebepden.....TL

.....baş.....ırk1.....sebepden.....TL

Besi sonunda elde edilen toplam gübre miktarı.....Ton

Gübre geliri.....TL

Diğer yan ürünler ve gelirleri.....TL

Türkiye’de kırmız ette fiyatların artışının ana nedeni sizce nedir?

1. Besi için alınacak yeterli hayvan olmaması
2. Hayvanların canlı ağırlık artışının yetersiz olması
3. Bakım beslemenin yetersiz olması
4. Veteriner sağlık hizmetlerinin yetersiz oluşu
5. Aracıların piyasayı bozması ve istikrarsızlığa neden olması
6. Yem fiyatlarının pahalı olması
7. Besiciliğe yönelik devlet destek ve teşviklerinin yetersiz olması
8. Et ve süt kurumunun gerekli önlemleri almada veya gerekli politikaları uygulamada yetersiz kalması
9. İthalatın yerli üreticileri olumsuz etkilemesi
10. Ülkede etçi ırkların olmaması,
11. Süt sığırcılığının karlı olmaması nedeniyle yaşanan sorunlar ve buna bağlı zaman zaman ortaya çıkan damızlık hayvan kesimleri,
12. Koyun ve keçi yetiştiriciliğinin giderek azalması ve et üretimi için yeterince yararlanılmaması
13. Sektörde iyi işleyen bir örgütlenme sağlanamaması

Kasaplık hayvan ve kırmızı et ithalatının Türkiye hayvancılığına katkısını nasıl buluyorsunuz?

- a) Olumlu b) Olumsuz c) Fikrim yok

Kasaplık hayvan ve kırmızı et ithalatının Türkiye’de kırmızı et fiyatlarına etkisini nasıl buluyorsunuz?

- a) Olumlu b) Olumsuz c) Fikrim yok

Kasaplık hayvan ve kırmızı et ithalatı Türkiye hayvancılığının geleceğini nasıl etkiler?

- a) Olumlu b) Olumsuz c) Fikrim yok

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
VETERİNER FAKÜLTESİ DENEY HAYVANLARI
ÜRETİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
ETİK KURULU (SÜVDAMEK) KARARLARI

Toplantı Tarihi	29.12.2017	Toplantı Sayısı	2017/013	Karar Sayısı	2017/180
<p>S.Ü. Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aytekin GÜNLÜ tarafından sunulan "Konya ili Kadınhamı ve Sarayönü ilçelerinde ithal ve yerli hayvanlarla sığır besiciliği yapan işletmelerin ekonomik analizi" başlıklı Tez Projesi başvurusu değerlendirilmiştir.</p> <p>Başvuruda, Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Deney Hayvanları Üretim ve Araştırma Merkezi Etik Kurulu (SÜVDAMEK) Yönergesi ilkelerine uyulduğuna, projenin araştırma etiği açısından "Uygun olduğuna" oy birliği ile karar verilmiştir.</p>					
 Prof. Dr. Oya BULUT Başkan		 Doç. Dr. Ozgur ÖZDEMİR Başkan Yardımcısı			
 Prof. Dr. İbrahim AYDIN Üye		 Doç. Dr. Ayşe ER Raportör Üye			
 Doç. Dr. Özlem DERİNBAY EKİCİ Üye		Gökhan KILIÇ Konya Doğayı ve Hayvanları Koruma Derneği Üyesi (Katılmadı)		Gökhan GÜLER Sivil Üye (Katılmadı)	

8. ÖZGEÇMİŞ

Adı	Ömer
Soyadı	GEZGİNÇ
Adres	TKDK Van İl Koordinatörlüğü İpekyolu / VAN
Cep Telefonu	0 (505) 719 93 03
E-mail	omergezginc@hotmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Uyruğu	T.C.
Doğum Tarihi	27.10.1987
Doğum Yeri	Konya
Medeni Durumu	Evli
Askerlik Durumu	Yapıldı

EĞİTİM BİLGİLERİ

Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi/KONYA 2007-2012

Cumhuriyet Lisesi(YDA)/ KONYA 2002-2006

A. Hazım Uluşahin İlköğretim Okulu/AYDIN

İŞ DENEYİMLERİ

TKDK Van İl Koordinatörlüğü, Uzman (2018-...)

Kadınhanı İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Veteriner Hekim, (2013-2018)

Serbest Veteriner Kliniği Çumra / Konya Veteriner Hekim: Mustafa KARACIĞAY (2009-2010-2011)

SERTİFİKA BİLGİLERİ

Süt İneklerinde Reprodüktif Sürü Sağlığı Uygulamaları Katılım Belgesi (2011)

Veteriner Hekimliğe Sektörel Bakış programı katılım belgesi (Uludağ Üniversitesi ve Bursa VHO, 2011)

- Kur-İşlet-Kazan Eğitimi
- Mobbing-İş Yerinde Duygusal Saldırıları Eğitimi

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası (2013)